НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, МЕХАНИЗАТОРНУУД! МАШИНА, ЗЭМСЭГҮҮДЭЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАЖА, ТАРЯАГАА ТҮРГЭН ХУРЯАЕ, ГҮРЭНТЭЕЭ БОЛЗОР СООНЬ ТООСОЕ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 214 (8434) | 1957 оной сентябриин 10, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Таряагаа түхэреэн сүүдхэ соо хадаха

Сагай уларилай мүнөө хэдышье яршагтай һаа, улад зомнай орон нютагтаа ургуулһан ургаса таряагаа хуряажа абахын тулада унаһан малгайгаа абангүй оролдожо байна. Бичурын, Кударын болон бусад зарим аймагуудай таряалан дээрэ трактор хүлэгэй абяан үдэршье, һүнишье замханагүй.

Сентябриин хахад болохонь дүтэлөө. Хюруу унанхай. Хүбшэ уулаһаа хүйтөөр һалхилна. Иимэ хүйтэн байха болоо һаа, мүнөө намар саһаншье эртэ орожо магад ха юм.

Эдэ бүгэдые хүдөөгэй ажалшад, колхоз, совхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд агшан зуурашье мартахагүй, таряа хуряалгые, гүрэндэ тушаалгые түргэдхэхын тула эрид шанга хэмжээ абаха ёһотой.

Гэхэтэй хамта, республика дотор бүхыдэнь абажа хараа болоо һаа, таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Республикын колхозууд таряа хуряаха түсэбөө оройдоо 10 гарахан процент дүүргэнхэй. Совхозуудшье энээнһээ дээрэ юумэнь үгы. Таряа тушаалга бүришье муу. Илангаяа Кабанскын, Заиграйн, Баргажанай, Кяхтын аймагуудта хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалга мэлхэйн алхамаар, тон нобшо унжагайгаар ябуулагдана. Жэшээнь, Кяхтын аймагта (бүхы аймагаараа) заримдаа бүхэли сүүдхэ соо оройдоо 60—65 гектар таряа хададаг ушар үзэгдэнэ. Теэд энэнь тон эшэгүүритэй тоо бэшэ аал? Зэргэлээд байһан Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй суута механизатор Иннокентий Жарников гансаараа бүхы Кяхтын аймагайхиһаа һураггүй ехэ таряа сүүдхэ соо хадажархидаг байнал. Үгышье һаа, ондоо нэгэ жэшээ абажа үзэе. Баргажанай аймагай колхозууд август һара соо 2100 центнер таряа гүрэндэ тушааха ёһотой байһан аад, гансаханшье центнер тушаагаагүй.

Республика дотор таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгын иимэ хангалтагүй ябасые юугээр тайлбарилжа бололтойб?

Олохон колхоз, совхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгагүй хандалгаар тайлбарилжа болоно. Зарим хүтэлбэрилэгшэд иигэжэ һанажа һуудаг: «наратай дулаан үдэрнүүд үшөө болохо ёһотой, тиихэдэ таряа талхамнай хүсэд эдеэшэхэ, хүсэд эдеэшэһэн хойнонь комбайнаар сэхэ хадажархихабди».

Иимэ бодолой тон буруу, хоротой байһан тухайнь хэлээдшье яалтайб. Нэгэдэхеэр, мүнөө сентябриин хахадай дүтэлөөд, хюруугай бурзайтар унашоод, үбэлэй хүйтэн амисхалаар сэлгеэлжэ байхада таряагаа үшөө ургуулха гү, али хүсэд эдеэшүүлхэ гү гэжэ хүлеэжэ һууха гээшэмнай гэнэн хонгор, уймар тэнэг ябадал бэшэ аал? Хоёрдохёор, таряанайнгаа хүсэд эдеэшэһэн хойно комбайнаар сэхэ хуряаха гэдэг бодол ороохо ехэ гээлтэ хоролтодо оруулхаһаа гадна, хуряалгые болошогүйгөөр унжагайруулха болоно ха юм. «Хүлеэхэ, хүлеэхэ» гэлсэдэг шашалдаан тон хоротой байна, арай гэжэ ургуулһан таряа талхаяа саһан доро оруулхын аюулда маниие тулгажа магад бшуу.

Энээниие хүдөөгэй хүтэлбэрилэгшэдшье, жиирэйшье хүнүүд ойлгожо, болгоомжолжо ябаха, энээн тухай мартахагүй, хуряалга, таряа тушаалгые эрид түргэдхэхын тула унаһан малгайгаа абангүй ажаллаха, зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Машина, зэмсэгүүдэй бүтээсэ багатайгаар хүдэлгэгдэдэг, эбдэрдэг ябадал мүн лэ хуряалгын ябасые горьтойхоноор гэдэргэнь татана.

Хуряалгые, таряа тушаалгые яагаа һаа түргэдхэхэ байна гээшэбибдн?

Түбхын түрүүн лэ, түрүү арга—амяарлан хуряалга тон үргэнөөр хэхэ хэрэгтэй. Эгээл энэ аргаар бидэнэр урагшаа дабхижа, эрид һүрэлтэ хэжэ шадахабди. Гансашье эдеэшэжэ байгаа таряае бэшэ, мүн хүсэд эдеэшэһэншье таряае амяарлан хуряаха хэрэгтэй. Тиигэбэл ороохоной гээлтэ бага болохо, хуряалгын болзор хорохо. Жатка болон комбайнуудые үдэр һүнигүй—түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Тракторнуудта ганса ганса жатка шагтагалаад, асфальт дээгүүр ябаһан шэнги бэлэн мүрөөр ябахаяа болихо, харин хоёр-хоёр жатка шагтагалха хэрэгтэй. Комбайнуудтаа хоёр-хоёр подборщигуудые табибал, ажалай бүтээсэ хэды ехээр дээшэлхэ гээшэб! Эдэ мэтын түрүү аргануудые манай механизаторнууд ажалдаа заабол хэрэглэхэ ёһотой.

Мүнөө орой боложо, эли бодо хүйтэржэ байхада час, минута бүхэн үнэтэй ха юм. Үүрэй хираанаар ажалдаа гараад, һүни орой болотор хадаха, трактор, машинануудтаа хээрэ, поли дээрэнь горючи болон уһа хэхэ, полевой станда гү, али гэртээ ошонгүйгөөр, ажаллажа байһан газартаа эдеэлхэ гэхэ мэтын бусад аргые ажалдаа үргэнөөр хэрэглэбэл, сүүдхэ соогоо хоёр-гурбан час алмагдаха байна.

Партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд, лафетнэ жаткын машинистнуудай—түрүүшүүлэй тоое олон болгохын түлөө оролдохынгоо хажуугаар, бүхы машинистнуудаар, трактористнуудаар, комбайнернуудаар нормыень дүүргүүлхын, үлүүлэн дүүргүүлхын түлөө шармайн оролдохо ёһотой. Одоо тэдэнэй бултадаа нормонуудаа дүүргэдэг байбал лэ—ажал хэрэг айхабтар урагшатайгаар ябахал. Машинистнуудай, комбайнернуудай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ хуряалгын ябасые эрид түргэдхэхэ эрхим эрхэ иүхэсэл мүн. Социалистическэ мүрысөөе эмхидхэхэдээ механизаторнуудай ажалай эмхидхэл, түлбэри, байра байдал гэхэ мэтын асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал табижа байха, түрүү механизаторнуудые урмашуулха, тэдэниие улад зоной дунда алдаршуулха, дүй дүршэлыень ниитын дунда дэлгэрүүлхэ шухала.

Тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай

1957 оной сентябриин 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Үбһэ сабшалга	Силос даралга
Баргажанай	58,5	19,7
Хүнтэйн	62,4	53,5
Бичурын	85,1	29,4
Бага-Куналейн	89,1	32,6
Охин-Булагай	83,4	12,8
Цагаан-Усанай	62,8	33,5
Үшөөтэйн	48,8	26,8
Эгэтын	63,0	28,9
Нарһатын	76,5	19,2
Курбын	77,5	25,5
Шэнэ-Бэрээнэй	93,2	17,4
Кабанскын	100,0	30,2
Темлюйскэ	90,7	23,1
Е-Кударын	65,8	38,5
Хамнигадайн	70,4	34,7
Погранична	58,8	22,0
Гашейн	67,7	20,6
Хонхолойн	75,9	38,7
Суулгын	86,3	7,9
Сэлэнгын	57,2	45,8
Сүхын	69,8	37,8
Тарбагатайн	75,1	14,2

МТС-үүд	Үбһэ сабшалга	Силос даралга
Жэрэмэй	57,6	30,7
Ехэ-Куналейн	95,0	31,0
Түнхэнэй	91,0	35,6
Хэрэнэй	66,6	38,4
Хориин	66,3	39,0
Хэжэнгын	90,2	49,1
Чесанын	82,6	28,0
Закаменай	103,2	27,4
Ториин	102,2	27,5
Бургалтайн	91,0	[illegible]
Иволгын	78,2	23,1
Саянтын	60,8	26,5
Итанцын	67,8	33,5
СОВХОЗУУД		
Боргойн	43,7	30,0
Бичурын	72,0	13,3
Яруунын	105,0	84,1
Кяхтын	66,7	54,6
Сэлэнгын	53,4	67,7
Хориин	53,9	37,9
«Эрдэм»	54,8	28,9

Таряа тушаалга муугаар эмхидхэгдэнэ

Бичурын аймагай механизаторнууд, колхозннгууд таряа хуряалгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тулада оролдолго хэшээл гаргана.

Түрүүшын үдэрһөө эхилээд зарим механизаторнууд ажалай эрхим жэшээ харуулна. Комбайнернууд И. Михайлов (Бичурын МТС), А. Перевалов (Охин-Булагай МТС) үдэртөө 25—50 гектар таряа амяарлан хадана. Үдэрһөө үдэртэ колхозуудай тоогууд дээрэ хадагдаһан тарян ехэл боложо байна.

Теэд энэ таряае сэбэрлэжэ, хатаажа, гүрэндэ тушааха шанарта хүргэхэ талаар горьтой дутагдалнууд бии байһаар. Тоогууд дээрэ сугларһан тарян мүнөө гутахадаа хүрэжэ байнхай.

Августын арбаадһаа эхилжэ зарим колхозууд таряае түүбэрилэн хадажа эхилээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо хорёод шахуу хоног үнгэрбэшье, гүрэндэ бирaтай тарян тушаагдаадүй. Мүнөө үедэ аймагай колхозууд хамтадаа үдэр бүхэндэ арайхан гэжэ мянгаад гаран центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушаана. Таряа тушаалгые хэлэшэгүй аалияар ябуулжа байхадаа түсэбөө хайшан гээд дүүргэхэ юм. Аймаг бүхыдөө 100-гаад мянган центнер таряа гүрэндэ тушааха байна бшуу.

—Таряагаа тушаажа үрдихэл байхабди,—гэжэ зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд һанаа амарханаар мэдүүлнэ. Иимэ һанал бодолтой эбсэжэ болохогүй.

Зарим колхозууд миил тэнгэриие шарайшалаад лэ, шэнэ ургасын таряае түргэн хатааха, сэбэрлэхэ машина түхеэрэлгэнүүдые саг соонь бэлэн болгоогүй, гараа дэлгээд лэ һула һуужа байһан байгаа. Һүүлэй һүүлдэ энэнь колхоздо гарза ехээр ушаруулха болохо.

19 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ехэ тоог дээрэнь 6 үдэрэй туршада 1700 центнер тарян сугларшоо. Тэндэ обоологдоһон зарим таряаниинь бороодо сохюулжа хэбтэнэ. Тоог дээрэнь ажал хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Тэндэхи хүдэлмэри эмхидхэхээр табигдаһан нүхэр Афанасьев юу хэхэеэ ойлгожо ядашанхай.

Мүн колхозой Хуруута гэжэ газарта байдаг тоог дээрэ иимэрхүү байһаар. Тоог дээрэ хүдэлдэг хүнүүдтэ тусгаар даабари үгтэдэггүй, үдэрэйнь нормо тодорхойлогдодоггүй. Зернопульт тоог дээрэ бии юм. Теэд тэрэнь приводной ременьгүйһөө хүдэлнэгүй. Тэндэ 102 центнер ехэ нойтон тарян хадагдаа. Зүгөөр тэрэниие хатааха газар бэлэдхэгдээгүй байшоо. «ВИСХОМ» машинань нёдондоной эбдэршэнхэй. Энээн тухай МТС-тэ нэгэнтэ бэшэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Гэбэшье, тус машина, заһуулагдаадүй.

Кировэй нэрэмжэтэ (Бичура) колхоздо таряа хатаалга, сэбэрлэлгэ тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Колхозой правлени энээн тушаа һанаагаа табинагүй. Чапаевай нэрэмжэтэ колхозойхид тоогоо хүсэд бэлэдхэнгүй 1500 центнер нойтон таряа обоолжорхёод байна. «Защита мира» колхоздо комбайнһаа абтаһан тарян сэхэ газар дээрэ обоологдоно. Тэрэнээ хатаажа, сэбэрлэжэ ядаһаар байтарынь зарим газартань таряа халууһажа, бурьтажа эхилээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр Иванов) мүн лэ таряа хуряалгада тон харюусалгагүйгөөр хандана. Энэ үедэ поли дээгүүрнь абяа шэмээгүй. Энэ яахадаа иигээб гэхэдэ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалга хэхэ дурагүй, тиигэжэ таряа хуряалгые унжагайруулна.

Мүнөө хүдэлжэ байһан комбайнууд таряа шэрэлгын муугаар эмхидхэгдэһэнһээ ходо һаатана. Жэшээлбэл, комбайнер нүхэр Афанасьевай комбайнай бункер таряагаар дүүрэшоод гурбан час тухай зогсохо баатай болоһон байгаа.

Иимэ хойшолонтой байдалай тохёолдоод байһые МТС-эй, аймагай хүтэлбэрилэгшэд мэдэнэ. Теэд бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхахын тула бодото хэмжээн абтанагүй.

А. Астангов.

Шэнэ аргые тооногүй

Мүнөө жэлдэ Заиграйн аймагта таряа талханай ургаса урда жэлэйхитэй сасуулбал муу бэшэ. Теэд һайн ургасатай таряагаа түргэнөөр хуряажа абаха ёһотой байһан аад, аймагай олонхи колхозууд мүнөө хүрэтэр нобшорһоор. Һүүлэй мэдээгээр аймагай колхозууд хамтадаа миил 1591 гектар таряа хуряагаад, тэрэнэйнгээ 993 гектарынь амяарлан хадаһан байна.

Таряае амяарлан хуряалга гол түлэб Хрущевой, Дмитровой нэрэмжэтэ колхозуудта хэгдэнэ. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 15 гектар таряа хадаа. «Путь к коммунизму» колхоз 35 гектар таряа хаданхай. Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Красный опытник», Калининай нэрэмжэтэ колхозууд нэгэшье гектар таряа амяарлан хадаагүй байшоо. Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үдэр хүрэтэр таряагаа комбайнаар сэхэ хадаха сагые хүлеэжэ байгаа бшуу.

Мүнөө үедэ хуряалгын бүхы машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын орондо амяарлан хадалгые болюулжа, лафетнэ жаткануудаа зогсоожо байһан баримтанууд үзэгдэнэ. Иимэ ябадал Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев) ушарна.

Мүн гүрэндэ таряа тушаалга, үрэһэ хаалга мууса ябажа байна. Нёдондо энэ үедэ 1050 центнер орооһон тушаагдаһан байгаа һаа, мүнөө оройдоо 54 центнер таряа гүрэндэ тушаагдаа.

Иимэ ябадал юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалгые тоогоогүй, тэрэниие үргэнөөр хэрэглээгүй байшоо ха юм.

М. Сосов.

Николай Красиков 27 гектар хадана

ТОРИ. (Телефоноор абтаба). Ториин аймагай колхозуудта таряа хуряалга үдэр ерэхэ бүри үргэдэжэ байна. Ториин МТС-эй харьяата колхозуудта байгша оной сентябриин 5-най мэдээгээр 884 гектар тарян амяарлан хуряагдаба.

«Коммунизм» колхоздо ажаллажа байһан комбайнер Николай Красиков мүнөө 130 гектар таряа һайн шанартайгаар амяарлан хуряаба. Энэ нүхэр үдэрэйнгөө нормые хододоо үлүүлэн дүүргэжэ ябана. Сентябриин 4-нэй үдэр ажаллахадаа 27 гектар хадаба. Сентябриин 5-най үдэр бороодо сохюулжа хэбтэшэһэн таряа хадахадаа 8 гектар хадаа. Нүхэр Красиковай агрегат эдэ үдэрнүүдтэ түхэреэн сүүдхэ соо ажаллана. Жэшээтэ һайн ажалаараа илгарһан комбайнер нүхэр Красиков Ториин МТС-эй Соведэй дамжуулгын Улаан туг, ВЛКСМ-эй айкомой дамжуулгын Улаан тугханиие абаба.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тус колхоздо ажалладаг Василий Бальчуков һүүлэй мэдээгээр 84 гектар таряа амяарлан хадаа юм. Мүн Свердловой нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг Анатолий Филиппов табан үдэрэй туршада хүдэлхэ зуураа 83 гектар таряа амяарлан хадаа.

Тус МТС-эй харьяата колхозууд таряагаа гол түлэб амяарлан хуряажа абаха зорилготой.

Е. Улахинов.

Жаткаар хадажа байнабди

Манай тракторна бригадын механизаторнуудай хүдэлдэг XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи комплексно бригадын полинуудта һайн ургаса ургаа. Энэ бригадада мянга гаран гектарта орооһото культура тариһан байгаабди.

Мүнөө хабар, зунай үедэ сагай уларилай хэды муу байбашье, манай хүдэлдэг энэ колхоздо, тэрэ тоодо манай бригадын полидо һайн тарян ургаа. Зунай эхеэр бороо хура оронгүй байгаад, хожом болоһон хойно ороһониинь тарямнай нэгэ жэгдэ бэшээр эдеэшээ. Эгээл иимэһээ энэ колхозойхид ехэнхи таряагаа лафетнэ жаткаар хадаха гэжэ шиидээд, хуряалгын хүдэлмэри эхилээ юм. Хүсэ шадалаа гаргажа ургуулһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, һайнаар хуряахые оролдон колхознигуудтай хүсэеэ нэгэдүүлэн ажаллажа байнабди.

Манай 7-дохи тракторна бригадынхид августын хорёодоор лафетнэ жаткануудаар таряа хадажа эхилээ. В. Шарин бидэ хоёр агрегадаараа Доодо Ангархай гэжэ нютагта таряа хадажа эхилээбди.

Бидэнэр хоёрдохи жэлээ таряагаа лафетнэ жаткаар хадажа байнабди. Энэ аргын һайн байһан тухай олон юумэ хэлэлтэгүй. Энэмнай шалгарһан һайн арга юм. Манай хүдэлмэрилжэ байгаа колхозой хоёрдохи комплексно бригадынхид ороoһото культурануудаа барагсаан шахуу лафетнэ жаткаар хадаха юм. Би хоёрдохи жэлээ лафетнэ жаткын агрегадые даагшаар хүдэлжэ ябанаб. Таряае түргэнөөр хадахын тулада агрегадаа һаадгүйгөөр ябуулха ёһотой. Энэ зорилгоор трактораа, жаткаяа бэлдэһэн байгаабди. Гадна, техническэ харууһа саг соонь хэдэг байнабди. Ажалдаа гарахынгаа урда тээ машинануудаа ходо тоһододог заншалтайбди. Үдэшэлэн ажалаа дүүргээд, агрегадаа бэлэн болгожо хоноходо һайн байдаг. Тиигээгүй һаа, үглөөгүүр оройтохоёо һанаха юм.

Ямаршье һаадгүйгөөр бүхэли үдэр хүдэлөө һаа, ехэ тарян хададагдаг. Бидэнэр үглөөгүүр эртэ, 6 часта ажалдаа гараад, үдэшэ харанхы болоходонь ородогбди. Манай агрегат түрүүшын үдэрһөө нормоёо үлүүлэн дүүргэжэ ябана. Үдэр бүри дунда зэргээр 22 гектар таряа хаданабди, зарим үдэртөө 30-аад гектар болодог. Хүдэлмэриин 10 үдэр соо 271 гектар тарян хадагдаад байна. Һаяар энэ бригадынгаа таряае хадажа дүүргэхэбди. Хадаһан таряаемнай самоходно комбайнуудаар суглуулан сохижо эхилээ.

Бидэнэр, механизаторнууд таряае богони болзор соо, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын түлөө машина, техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулхын тула шармайн тэмсэнэбди, тэмсэхэбди.

А. Трутнев, Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй 7-дохи тракторна бригадын тракторист, агрегадай начальник.

В. Колмыков, лафетнэ жаткын машинист.

Таряа хуряалгын ябаса тухай

1957 оной сентябриин 5-най мэдээн

МТС-үүд	Ороoһото культурануудай хуряагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэ тоодо амяарлан хуряагдаһаниинь (гектараар)
Е-Кударын	37,0	3024
Охин-Булагай	35,5	988
Бичурын	31,9	3093
Чесанын	26,0	2510
Бага-Куналейн	24,6	1658
Хориин	19,1	1737
Хэжэнгын	17,8	1974
Үшөөтэйн	16,4	1905
Ехэ-Куналейн	15,5	891
Гашейн	12,5	1706
Итанцын	12,2	559
Ториин	11,8	877
Нарһатын	10,9	603
Хамнигадайн	10,6	672
Хонхолойн	10,4	1458
Курбын	10,3	795
Тарбагатайн	10,3	460
Хунтэйн	10,2	320

МТС-үүд	Ороoһото культурануудай хуряагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэ тоодо амяарлан хуряагдаһаниинь (гектараар)
Суулгын	9,7	1072
Иволгын	9,3	271
Эгэтын	8,9	902
Кабанскын	8,6	231
Закаменай	8,0	458
Бургалтайн	7,8	582
Жэрэмэй	7,7	201
Цагаан-Усанай	7,1	941
Саянтын	6,9	—
Шэнэ-Бэрээнэй	6,8	208
Баргажанай	6,3	910
Темлюйскэ	6,2	287
Түнхэнэй	5,1	424
Погранична	4,9	380
Хэрэнэй	2,4	169
Сэлэнгын	2,2	133
Сүхын	1,4	120

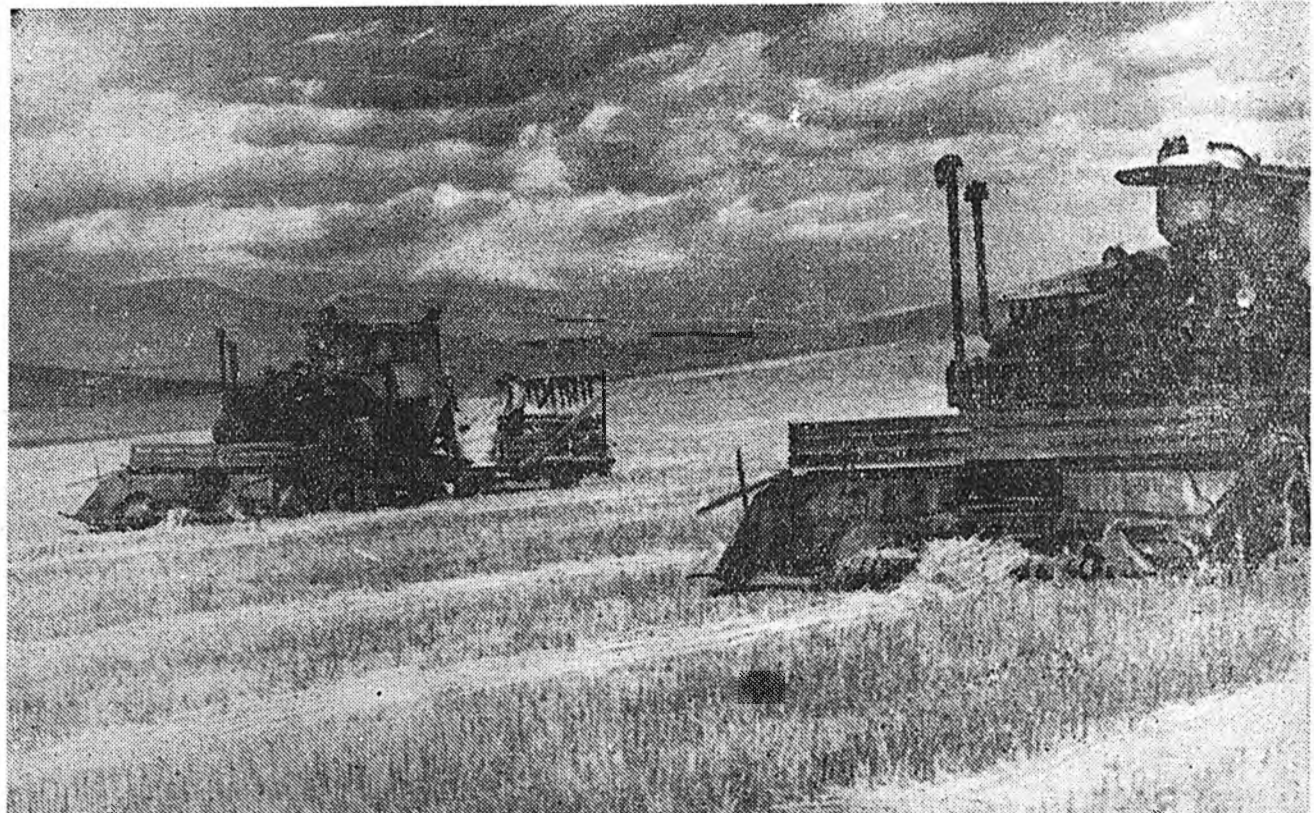

Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй харьяата колхозууд таряа хуряалгада жэгдэрэн оронхой. Эдэ колхозуудта амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ таряа суглуулжа ябана.

А. Истоминой фото.

Паровозо-вагонно заводто

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой коллектив Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтда жагсаад, шэнэ шэнэ амжалта туйлажа байна. Энэ амжалта ямар аргаар туйлажа байһан тухайгаа заводой партийна комитедэй секретариин орлогшо нүхэр М. Ц. Дондубон иигэжэ хөөрэнэ.

—Манай заводой хүдэлмэришэд, цехүүд, бригаданууд бултадаа һайндэрэй хүндэлэлдэ өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, доторойнгоо арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэн, гаргаша багатайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ, деталь бүхэниие һайнаар хэхэ гэжэ оролдоно. Мүнөө заводоймнай коллектив жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 5 паровоз, 6 вагон, 4 жаротрубна котёл, 461 тонно шэрэмэй, 257 тонно бронзын шудхалаа гэхэ мэтэ зүйлнүүдые бүтээн гаргаа.

Завод паровоз болон вагон бүтээлгээр, мүн бронзын шудхалаа гаргалгаар жэл соо абаһан социалистическэ уялгаяа һая дүүргэжэ, мүнөө дээшэлүүлһэн шэнэ уялга абаад, тэрэнээ саг болзор соонь бэелүүлхээр шармайн оролдожо байна.

Тиин паровоз хабсаралгын цех валовой продукци гаргалгаар 7 һарынгаа түсэбые 109,2 процент, товарна продукцяар—108,2 процент дүүргээ. Мүн бусад: паровозой мөөрнүүдые хэдэг, электро-заһабарилгын, шэрэм шудхалгын болон бусад цехүүд үнгэрһэн 7 һарынгаа түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргээ. Тэдэнэй дундаһаа вагон суглуулбариин цехын модошо дархашуулай бригада (бригадирынь Сорока), вагон хабсаралгын цехын слесарьнүүдэй бригада (бригадирынь Попов), түмэршэ дархашуулай бригада (бригадирынь Калашников) завод дотороо түрүүлжэ ябана. Эдэ бригадануудай хүдэлмэришэд болон бригадирнуудта, мүн паровоз-хабсаралгын цехын токарь Батуев, инструментальна цехын токарь Прельский, котельнэ цехын фрезеровщик Кытманов болон бусад олон хүдэлмэришэдтэ өөһэдынь мэргэжэлээр «Эрхим хүдэлмэришэн» гэһэн нэрэзэргэ олгогдоо.

Ингэжэ тус заводой коллектив үсэд шангаар ажаллан, һайн амжалта туйлажа, байгша оной хоёрдохи кварталда КПСС-эй городской комитедэй, горгүйсэдкомой болон КПСС-эй железнодорожно райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугуудые абаба. Мүнөө энэ заводойхид Улаан тугуудаа алдангүй, хододоо абажа ябахын тула тэмсэжэ байна.

Заводой дирекци, партийна, профсоюзна организаци хүдэлмэришэдэйнгөө байра байдалые һайжаруулха, һуралсал мэргэжэлэйнь, культурна ажаһуудалайнь хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа ехэхэн анхарал оролдолго гаргана.

Заводой хүсөөр 16 квартиратай байрын нэгэ гэр бүтээгдээд, мүнөө ашаглалгада оруулагдаа. Мүн һаяхан заводой барилгашад 12 гэр барижа, ашаглалгада үгөө. 79 квартиратай байрын гэрэй барилгын хахадынь хэгдээд байна. Горькиинхидай гаргаһан уряае дэмжэн, тус заводой хүдэлмэришэд өөһэдтөө 110 байратай томо хоёр байшан барижа эхилээ. Гадна 60 гэрэй барилгын хахадынь хэгдэнхэй.

Бүхыдөө үнгэрһэн долоон һарын турша соо 1419 дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада үгтөө. 12000 мянган түхэриг капитальна заһабарилгада үгтэһэн байгаа, мүнөө тэрэнэй 7400 мянганиинь гаргашалагдаа. 32 байратай дүрбэн гэр капитальнаар заһагдаад байна.

Үйлсэ, харгы, тротуарнуудые заһабарилгада 100 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Мүн сквер, сэсэрлигүүд һэльбэгдэн заһагдаа, шэнэ шэнэ сэсэг, модонууд нэмэгдэжэ таригдаа. Заводой коллектив Октябриин һайндэрые угтуулан республикын 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионоо заһажа, гоёон шэгмэглэжэ байна. Тиихэдэ, ПВЗ-гэй хүдэлмэришэдэй үхибүүдэй зундаа амарха типовой пионерскэ лагерь Дээдэ Онгостойн сэсэрлиг һайхан газарта баригдаа. Ерэхэ зун ПВЗ-гэй хүдэлмэришэдэй үхибүүд Дээдэ Онгостойн ой тужые, горн, барабанай абяагаар, хүхюун дуугаар зэдэлүүлхэ юм.

Саг зуурын тэдхэмжэ болгон зарим хүдэлмэришэдтөө 41600 түхэриг тус завод хубаажа үгөө.

Заводой хүдэлмэришэдэй дунда культурно-гэгээрэлэй, ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Октябриин революци тухай ойлгууламжын хүдэлмэри бригада, цех бүхэндэ саг үргэлжэ ябуулагдана. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ 41 лекци, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэлгэтэй хөөрэлдөөнүүд оло дахин үнгэргэгдөө. Мүн улаан булангууд заһабарилагдан, лозунгнууд болон түрүү хүнүүдэй амжалтануудые харуулһан материалнуудаар шэмэглэгдэбэ. Культурын парк соо киногой фестиваль, тематическа вечернүүд болоно. Тэндэ «Октябриин революциин сасуутан», «Гурбан революцида хабаадагшад» гэһэн тематическа вечернүүд үнгэргэгдөө.

Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан ПВЗ-гэй Культурын байшанда Октябриин революциин нэрые, тиихэдэ амаралтын паркдаа Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй нэрые үгэхөөр заводойхид шиидэнхэй.

Манай республикын эгээл ехэ завод болохо—ПВЗ Агууехэ Октябриин һайндэрые иигэжэ нэрэтэй солотойгоор угтахаар бэлдэжэ байна.

С. Ангабаев.

Шэнэ амжалта

Сэлендумын станок бүтээлгын заводой коллектив (Сэлэнгэ) Октябриин революциин 40 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, жэлэйнгээ түсэбые декабриин 1-дэ дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Мүнөө энэ заводой хүдэлмэришэд һара бүри даалгабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Үнгэрһэн һаралуудта заводой коллективэй хүсөөр олохон станогууд түсэбһөө гадуур бүтээн гаргагдаа. Мүн хүдэлмэришэд бүтээн гаргаһан продукциингаа өөрын үные химдаруулһанай ашаар зуу холо гаран мянган түхэригэй алмалта түсэбһөө гадуур хэбэ.

Хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ инструментальна, шудхалгын, механическа цехүүд түрүүлжэ ябана. Инструментальна цехын коллектив һүүлшын хэдэн һара соо заводойнгоо дирекциин, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абажа ябана. Жэшээ харуулан, эрхим һайнаар ажалладаг хүдэлмэришэд завод дотор яһала олон. Тэдэнэй тоодо Иван Игумнов, Иннокентий Кулаков, Алексей Галсанов, Цыден Очиров, Богдан Бадеев, Николай Рычков, Зоя Жамбалова болон бусад оролсоно.

Мүн завод дотор ажалай новаторнууд саг үргэлжэ урган гаража байдаг. Жэлэй түрүүшын хахадта тэдэнэй оруулһан 22 дурадхалай 18-иинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдээ. Тэрэнэй ашаар заводто жэл дотор 16 мянга гаран түхэриг мүнгэн алмалта хэгдэхэ байна. Гансахан комсомол нүхэр Рудольф Финеевэй дурадхалые үйлэдбэридэ хэрэглэһэнэй ашаар, завод жэл соо 9 мянган түхэригэй алмалта хэхэ аргатай болоо. Һая заводой комсомолшууд, залуушуул алмагдаһан мүнгөөрөө, хүдэлмэриин сагһаа гадуур жэл дүүрэтэр 3 станок бүтээжэ, Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн һайшаалтай үүсхэл гаргаа. Энэнь Октябриин революциин ойн һайндэртэ эрхим бэлэг болохо байна.

—Манай заводой хүдэлмэришэд бүри ехэ юумэ бүтээхэ дүүрэн аргатай. Теэд элдэб жэжэ олон шалтаг дээрэһээ ажалдамнай олон һаатабари гарана. Жэшээлэн хэлэхэдэ, июль һарын нэгэ үдэр электроэнергиин үгы байһан дээрэһээ хоёрдохи халаанай хүдэлмэрилэгшэд 5 часта ажалаа эхилхын орондо, 8 часта эхилээ,—гэжэ инструментальна цехын начальник нүхэр Анисимов гомдоно.

Ц. Балданов.

Атомна дайнай аюулда эсэргүүсэн, эб найрамдалай, хүгжэлтын түлөө!

Москва городой эрдэмтэдэй суглаан

Союзуудай байшангай Колонно зал соо Москва городой эрдэмтэдэй суглаан сентябриин 6-да боложо, эрдэм наукын 2.000 ажал-ябуулагшад суглараа.

Эдэнэр хадаа хүн түрэлтэндэ туһалха зорилготойгоор ажаллажа байһан советскэ физигүүд, химигүүд, биологууд, түүхэшэд юм.

Нобелевскэ шангай лауреат академик Н. Н. Семенов суглаа нээхэдээ, тобшо үгэ хэлээ.

Атомна дайнай аюул усадхагдахагүйһөө гадна, харин бүри ехэ болоожо байһан дээрэһээнь бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүд тон ехээр түбэгшээнги байна гэжэ эрдэмтэ мэдүүлээ. Ядерна зэбсэг хорихо, хамагай түрүүндэ тэрэниие туршажа үзэлгые болиулха заатагүй шухала хэмжээнүүд тухай Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида үгээе ойлголсолго туйлагдажа шадагдаагүй байһаар. Научна агууехэ нээлтэнүүд, һүүлэй арбан жэлэй турша соо бүхы ороной эрдэмтэдэй туйлаһан нээлтэнүүд хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагдаха ёһотой байһан аад, харин хүн зондо үзэгдөөгүй шанга гасалан зоболон ушаруулха эшэ үндэһэн болохоор болоод байна.

Уласхоорондын оршондо термоядерна зэбсэг туршахые ба бүтээхые хорихын түлөө манай правительствын абажа байһан шууд сэхэ хэмжээнүүдые бидэнэр, советскэ эрдэмтэд баясхалантайгаар тэмдэглэхэ байнабди гэжэ үгэ хэлэгшэ саашань үргэлжэлүүлээ. Бүхы ороной эрдэмтэд дэлхэйн арадуудай үмэнэ угаа ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ, бата нэгэдэлтэй байхые, мүн эгээн шухала асуудалнуудай нэгэн болгошо атомна дай зайсуулха асуудалые хамтаараа зүбшэн хэлсэхэ арга бэдэрхые оролдохо ёһотой.

Эрдэмтэ-физик академик Д. В. Скобельцын трибунын дэргэдэ ерэбэ.

— Уранай болон ториин ядронуудые задалан хубааруулжа шададаг болоһоноймнай, атомна хүсые абаха арга олоһоноймнай һүүлээр байгаалиин хүсые хүн түрэлтэнэй аша туһада хэрэглэхэ шэнэ угаа ехэ арга боломжонууд бии болоо,—гэжэ тэрэ хэлээ.—Тиихэтээ хамта, дэлхэйн арадуудай хуби заяанда угаа муу хойшолонтой байха атомна дайнай аюулые мүнөө үедэ бии болгоһон байна.

Өөһэдымнай эжалай үрэ, наукын хүгжэлтын үрэ ямар зорилгоор хэрэглэгдэнэб гэһэн асуудал эрдэмтэдэй үмэнэ илангаяа хурсаар мүнөө табигдажа байна гэжэ академик хэлээ.

Атомай хүсэ хэрэглэлгэтэйгээр буу зэбсэг бүтээхые эсэргүүсэһэн, тусхайлбал, атомна зэбсэг саашадаа туршажа үзэлгые зогсоохын түлөө хүдэлөөн мүнөө үедэ элдэб оронуудай эрдэмтэдэй дунда үргэнөөр дэлгэржэ байна. Энэ асуудалаар Баруун Германиин 18 ехэ эрдэмтэд, Японой 400 эрдэмтэд, США-гэй хоёр мянга гаран эрдэмтэд тус асуудалаар мэдүүлгэ хэһэн байна. СССР-эй, Англиин, Франциин болон бусад оронуудай бүлэг олон эрдэмтэд мүн лэ иимэ мэдүүлгэнүүдые һаяшаг хэһэн байха юм.

Канадын Пагуош гэжэ һууринда болоһон эрдэмтэдэй конференциин удхашанар тухай академик Скобельцын саашань хэлээ. Дайнай һүжэржэ болохо арга боломжы[...] усадхахын тулада бэе бэедээ зү[...] бүлэглэлнүүдэй яаралтайгаар з[...] сэгжэхэ ябадалые болюулха ш[...]ла гэжэ конференциин хэһэн [...] дүүлгэ соо хэлэгдэнхэй. Олон [...] таг оронуудта эрдэмтэдэй хэ[...] мэдүүлгэнүүд, мүн энэ манай с[...]лаан дээрэ хэглэһэн мэдүүлгэн[...] нэгэн доро сууряатан хүсэтэ ү[...] болохыень бидэнэр оролдохо ё[...]тойбди гэжэ үгынгөө түгэсх[...] Д. В. Скобельцын мэдүүлээ.

Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө а[...]хын наукануудай бүхэсоюзна а[...]демиин академик В. М. Клеч[...]скийда үгэ үгтөө.

Атомай хүсэ амгалан ажа[...] хэрэглэхэ угаа ехэ арга болом[...] бии байһан тухай тэрэ хэл[...] байна. Атомай хүсые элдэб я[...] амгалан ажалда хэрэглэдэг бо[...]хын тулада Советскэ Союзай бо[...] бусад олон оронуудай научна [...]дэлмэрилэгшэд шэнжэлэлгын [...] хүдэлмэри хэжэ байна. Радиоа[...]тивна изотопууд мүнөө үедэ б[...]гаалиин нюусые бүри гүнзэгы һа[...]наар мэдэхэ тон шухала арга [...]ложо үгөө. Атомай ядрогой ту[...] талга эрдэмтэдэй гарта ороод б[...] хадаа амитадай уг залгаха ш[...] бариие зорюутаар хубилгаха у[...] хүсэтэй арга болохо байна г[...] В. М. Клечковский хэлээ.

Гэхэ зуура, яаралтайгаар зэбс[...]жэлгэ, тэрээнһээ уламжалан а[...]на дайнай аюулай бии болоожо б[...]һан ушар бүхы ороной үргэн о[...] арад зоной һанаае ехээр зобоо[...]

Иимэ оршон байдалай тохё[...]доод байхада, СССР-эй наук[...] ажал-ябуулагшад хадаа дайн[...] аюул зайсуулха бүри эрид ша[...] хэмжээнүүдые абаха эрилтэ хэ[...]ень уряалан бүхы оронуудай эрд[...]тэдтэ хандана.

Академигууд Н. Н. Боголюб[...] Е. А. Косминский, Т. Д. Лысен[...] К. И. Скрябин, СССР-эй Наукан[...]дай академиин гэшүүн-корресп[...]дентнүүд Г. Н. Сперанский, С. [...] Мергелян, П. Я. Кочина, РСФС[...]эй педагогическа наукануудай а[...]демиин бодото гэшүүн А. А. См[...]нов суглаан дээрэ үгэ хэлэхэд[...] термоядерна зэбсэг туршалгые [...]рихын түлөө тэмсэлдэ өөһэдын[...] хубитые оруулхаар бэлэн бай[...] тухайгаа хэлэхэ зуураа, Совет[...] Союзай наукын бүхы ажал-ябуул[...]шадай эгээн шухала зорилгонь [...]даа арад зондоо алба хэхэ, эб на[...]рамдалай хэрэгые болон арад[...]дай хоорондын аюулгүй байдал[...] бэхижүүлхэ ябадал болоно г[...] мэдүүлээ.

Суглаанда хабаадагшад резол[...]ци нэгэн дуугаар батала[...] аб[...]

Атомна дайнай аюулда эсэрг[...]сэн уласхоорондын шанга байдал[...] һулаалуулхын түлөө элдэб орон[...]дай эрдэмтэдэй тэмсэхээр бэл[...] байһые элирхэйлхэ зорилгоор э[...]дэмтэдэй уласхоорондын үргэн е[...] конференци зарлахын тулада х[...]лын саана ба Советскэ Союзда г[...]гагдажа байһан оролдолгые хү[...]дөөр дэмжэжэ байһанаа Москва[...] эрдэмтэдэй суглаан элишэлэн [...]дүүлээ.

(ТАСС).

Болгариин Арадай Республикаһаа ерэһэн коммунистическэ хүдэлөөндэ үнинэй хабаадагшадые москвагайхид халуунаар угтана. Болгариин Коммунистическэ партиин үнинэй гэшүүдэй нэгэн Б. Богданов тэдэнэй толгойлогшоор ерээ. Айлшад ниислэл хотымнай гоё һайхан зүйлнүүдтэй танилсана, үнинэй большевигүүдтэй уулзана. Москвада айлшалһанайнгаа һүүлээр тэдэнэр орон соогуур ябаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ талмай дээрэ байдаг, Москвагай үндэһэ һуури табиһан Юрий Долгорукиин памятнигай хажууда Болгариин үнинэй коммунистнууд байна.

ТАСС-эй фотохронико.

40 жэлэй саада тээ

Габьяата тэмсэлэй гайхамшаг үе

Большевигүүдэй нюуса кружогуудта хабаадалсажа революционно тэмсэлэй замда ороһонһоом хойшо дүшэ гаран жэл үнгэрөө. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай фронт дээрэ ябахадаа большевигүүдэй нюуса кружогто хабаадаһанайнгаа түлөө хамта дээрээ 18 хүн 1915 оной февраль һарада сэрэгэй сүүдэй шиидхэбэреэр каторжаанай хүдэлмэридэ ябуулагдаһан байгаабди. Шлиссельбургын хэрэмдэ каторгынгаа болзор дүүргэжэ байтарни Февральска революци болоод, түрмэһөө табигдаа һэм.

1917 оной зун Дээдэ Үдэ ерэмсээрээ РСДРП(б)-тэй гэшүүд Манойленко, Изаксон гэгшэдтэй уулзаад, өөрынгөө түрэһэн нютагтаа—мүнөөнэй Ториин аймагай Харацай тосхондо партийна эмхи байгуулха даалгабаритай ошоо һэм. 1917 оной июль, август һарануудай үеэр тосхондоо таряашан, хасаг депутадуудай Совет эмхидхээ һэмди. Тус Соведтэ 17 хүн (бурят хасагуудһаа Николай Чагдуржапов) һунгагдаһан байгаа. Харацайн волревкомой гэшүүндэ Ринчин Галсанов һунгагдаа бэлэй. Намайе тэрэ Соведэй түрүүлэгшэ болгоо һэн.

Манай станицын хамаг һайн газарынь баяшуулай мэдэлдэ байһан юм. Тэдэнэрэй газарые хэмжэжэ шэнээр хубаарилан, үгытэй хасагуудые ехэ газартай болгохо зорилго манай Совет урдаа табяа һэн. Зүгөөр, бидэнэй эмхидхэһэн волревком, таряашан ба хасаг депутадуудай Совет оройдоо нэгэ һара 17 хоног соо хүдэлөөд, нюуса байдалда орохо баатай болоһон байгаа.

Тиигэһэнэйнгээ һүүлээршье манай Соведэй хүдэлмэрилэгшэд Зэдэ нютагай хүдөө тосхонуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг байба.

Каландрашвилиин командалдаг партизануудай отряд 1918 оной август һарада сагаантанһаа зайсажа, Улаан Армитай нэгэдэхэеэ Зэдэ голые үгсэжэ, Ахын тайга руу ошоһоноймнь һүүлээр атаман Семеновой прапорщик Лютерэй алууршa отряд Зэдэ нютагые эзэлээд, партизануудые, гэр бүлынхидыень хатуу шангаар хэһээжэ эхилһэн юм. Нюдарган баяшуул эдэбхитэй үгытэйшүүлые, партизануудые олоходонь Лютерэй алууршадта туһалдаг байгаа.

Лютерэй отряд Зэдые эзэлээд байха үедөө олохон партизануудые алаһан, ямаршье гэмгүй хүнүүдые түрмэдэ хааһан, үзүүртээ туулган тобшотой ташуураар тэдэниие сохижо хэһээдэг байһан юм. Лютерэй отрядайхид Үлэгшэн тосхондо ерээд, партизануудые нюуһан хүнүүдые ехээр сохёо бэлэй. Тэрэ үедэ бидэ партизанууд ой модон соогуур хорожо, бурядуудай гэр бараанда хоргодожо байгша һэмди. Бидэндэ бурядууд хүнһэ хоол, мори унаа үгэжэ туһалдаг һэн.

Бичурада эмхидхэгдэһэн партизануудай восстани дараха зорилгоор 1919 оной ноябрь, декабрь соо Зэдын хасагуудай дундаһаа 500 морито сэрэгшэдые татаха даалгабари Лютерэй отрядта үгтэһэн байгаа. Минии дүү Федор Гармаев тэрэ таталгаар абтаха болоод байхадаа, минии командалдаг отрядта һүниндөө ерээд, «би сагаантантай ошохогүйб» гээ бэлэй. Тиихэдэнь: Лютерэй отрядтай Хулдат тосхон хүрэтэр ошолсожо, тэндэ Лютерые алаад, Тори тосхондо сагаантанай хааһан 17 партизаниие, Жултурада хаагдаһан 30 шахуу партизануудые сүлөөлхэ даалгабари тэрээндэ үгэһэн байгаабди.

Федор Гармаев тэрэ даалгабарии емнай дүүргэжэ, Тори болон Жэлтурада хаагдаһан партизануудые сүлөөлөө һэн. Хүсөөр татагдаһан хасагуудшье Лютерэй алуулхада, бусад туһамаршадайнь тэрьелхэдэ, булта гэр гэртээ бусашоо бэлэй.

Чахар монголнуудай «зэрлиг» дивизи Борьёогой талада ерээд, бурят болон ород зоной мал адууһа, хубсаһа хунар, эдеэ хоолые буляан абажа байна гэжэ дууламсаараа, тэдээнтэй тэмсэхын тула Зэдэдэ партизанудай ехэхэн отряд эмхидхэжэ эхилээ һэмди. Түрүүшээр 100-гаад хүнтэй байһан аад, һүүлшэгтээ отряднай 500 хүн болоһон юм. Партизануудай суглаан командирнуудаа һунгаа бэлэй. Отрядай командираар А. К. Злыгостев, тылые даагшаар би һунгагдаа һэмди. Отрядаа эдеэ хоолоор, моридоо үбһэ тэжээлээр хангаха уялга намда даалгагдаһан байгаа.

Чахарнууд Дэрэстэйн дасаниие саг зуура эзэлһэн юм. Зэдын партизанууд Зарубино, Енхор, Кяхтын адаг, Сэлэнгэ тосхонуудые эзэлээд, чахарнуудые тэндэһээнь түргөөр намнажа эхилээ һэн. «Зэрлиг» дивизиин үлэгдэл Монгол худар арилаа бэлэй.

Зэдын партизануудай суглаанай даалгабаряар Байгал шадарай партизан отрядуудай командир нүхэр Е. В. Лебедевтэй уулзаха, саашанхи ябуулганууд тухайдаа заабари абахаяа Дээдэ Үдэ ерэхэдэмни, Улаан Армитай хамта Читын городые добтололсохын тула залуу партизануудые Дээдэ Үдэ эльгээхэ, бусад партизануудые байра дээрэнь үлөөжэ, хилэ сахюулха гэһэн даалгабари нүхэр Лебедев үгөө бэлэй. Тэрэ даалгабарииень дүүргээ һэмди.

Тори тосхондо райревком эмхидхэгдэжэ, май һарада би Харацайн волревкомой түрүүлэгшээр һунгагдаа һэм. Манай райревком Кабанскын ревкомдо мэдэлтэй байһан юм. 1920 оной май һара соо бидэ партизанууд Наран, Харацай тосхонуудта хүдөө ажахын «Заря» гэжэ коммуна эмхидхээ һэмди. Тэрээндэ ороһон 27 бүлын эзэдэй 19-иинь партиин гэшүүд байгаа. 1921 ондо таряагаа, хартаабхаа таряад байтарнай, Монголой хилэ шадар Унгерн түрүүтэй сагаантанай сэрэг үзэгдөө һэн. Мүн тэрэ үедэ кубанска хасагуудай морин улаан сэрэгэй полк Кяхта эльгээгдэһэн байгаа. Тиихэ үеэр Константин Константинович Рокоссовскиин (мүнөө Советскэ Союзай Маршал) командалдаг эскадрон манай Зэдэ нютагта эльгээгдээ бэлэй.

Унгернын 3 эскадрон морито сэрэг Желтура, Тохой тосхонууд тээшэ добтолһон юм. Тиихэдэнь Рокоссовскиин сэрэгшэд манай партизануудтай хамта дайлалдажа, Унгернын морин сэрэгые бута сохёо һэн. Тэрэ дайнда Рокоссовский шархатаһан, мориниинь алуулшаһан байгаа. Тиигэбэшье, Константин Константинович сэрэгүүдээ хүтэлбэрилжэл байба.

Сүхэ Баатор Чойбалсан хоёрой командалжа ябаһан монгол партизануудай отрядууд Унгернын сэрэгүүдтэ түригдөөд, манай нютаг ерэхэдэнь, хамтадаа дайсанда эсэргүүгээр тэмсээ бэлэйбди. Мүн хилэ шадар нютагжаһан монголшууд Унгернын бандидуудһаа тэрьелжэ, бурят нютагуудта— Бургалтайн, Гэгээтэйн талануудта—малаа туугаад ерэхэдэнь тэдэниие бурядууд һайнаар угтаа һэн.

Сибириин партизануудай алдарта командир Щетинкин Новосибирскһээ ерээд үхэр буу, пулемёт, винтовко болон бусад буу хэрэгсэлнүүдые Тори асарһан байна. Тэрэ үеэр Зэдын партизанууд 700 шахуу хүн болоод байгаа. Тэдэнэр кубанска морин сэрэгтэй ниилээд, Кяхтаһаа Желтура хүрэтэр үргэлжэлһэн фронтоор Унгернда эсэргүү добтолго хэхын тула Монгол орон худар нэбтэрэн ороһон байгаа. Теэд Унгернын сэрэгүүд Зэдэ голой эхиндэ эшээлээд, Зэдэ, Сэлэнгэ тээшэ добтолһон юм. Манай «Заря» коммуна айл аймагаараа, мал адууһаяа туугаад Татаурово станци тээшэ шэглэжэ, Юрөөгөөр хойшоо дабшаа бэлэй. Коммунын гэшүүн Юрьев үбшэн хүбүүнтэеэ Юрөөдэ үлөө һэн. Тэндэхи нюдарган баяшуул Юрьевые Унгернда хоблоод, Юрьевые үбшэн хүбүүнтэйнь хамта Унгерн өөрөө буудажа алаһан юм. Унгерн ябаһан лэ газартаа дээрмэдэлгэ хэдэг, партизануудай бүлэнэрые аладаг хюдадаг байгаа. Унгернын сэрэгэй Тамчын дасан ерэхэдэнь, тэндэ байһан улаантанай гушадахи дивизиин нэгэ эскадрон эрэлхэг баатараар т[...]лалдаа бэлэй.

Щетинкинэй отряд Кубанска мо[...]то сэрэгэй полк хоёр Монголһоо б[...]сажа, Тамчын дасан багта Унг[...]нын сэрэгтэй дайлалдаһан юм. Т[...]дэ болоһон байлдаанда Унгерн[...] сэрэг илагдаа һэн. Химнэ го[...] хүүргые шатаагаад, Унгернын сэ[...] Урмаар, Хамней, Улятаар сухаря[...] дахин улаантантай дайлалдан[...] Закамен орожо, Модон Хүл тос[...]ноор дамжан, Монгол руу тэрье[...]тонилһон юм.

Монголой Ягуу голой оршондо с[...]гаантанай сэрэгые толгойлжо я[...]һан Унгерн Резухин хоёр халбаг[...] хахараад, хоёр тээшээ тарашаһ[...] байгаа. Унгерн чахарнуудтаяа ха[...]та Улястай худар, Резухиин[...] Үргээ (мүнөөнэй Улаан-Батор) тэ[...]шэ ошохо гэжэ тараһан байна.

Тэдэниие намнан мүрдэжэ ябаһ[...] Щетинкинэй отрядай тагнуулш[...] эмхи гуримгүйгөөр тарашаһан сэр[...] гэйхидые гэнтэ хараһан юм. Тэд[...]ниие бүһэлхэдэнь, чахар монго[...]нууд Унгерные хүлеэд Резухин[...] абаашажа ябаһан байшоо. Тиигэ[...] Щетинкинэй гарта Унгерн амид[...] гаар ороо һэн. Һүүлдэнь Унгерн[...] Новосибирск абаашажа, советс[...] сүүдэй шиидхэбэреэр буудаһан юм[...] Манай Улаан Арми Резухинай от[...]рядайхидай байһан газарые чахар[...]нуудһаа мэдэжэ абамсаараа, Яг[...] гол дээрэ сагаантаниие хүсэжэ б[...] сохёо бэлэй. Тиигэжэ Унгерн[...] алуурша банда үгы хэгдэһэн бай[...]

Манай партизанууд Коммунис[...]тическэ партиин ударидалгаар, залу[...]хан Улаан Армитай мүр мүрөө [...]лалсан ябажа, Бурят-Монголдо Со[...]вет засаг тогтоолсоһон габьяат[...]

Т. Г. Гармаев, пенсионер.

Танай колхоз хэды тонно силос дарааб

Ухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой таряанай гурбадахи бригадынхид тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулпа. Һүүлэй үдэрнүүдтэ тэндэ үбhэн тар... һудажа, һурилэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэридэө Улан-Удын мяханай-комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ехэ туhа хүргэпэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: таряанай гурбадахи бригадынхид үбhэ һурилжэ байна. А. Кочергинай фото.

Улаан тугханиие барюулба

...ЕТРОПАВЛОВКА. (Манай ...ай корреспондентhээ) Малай ...р шэмэ бүри ехээр дээшэлүүл... һү, мяха, тоhоной хүн бүхэндэ ...хын талаар ойрын жэлнүүдтэ ...ркые хүсэхэ гэhэн зорилго ...үүлхын тулада Зэдын аймагай ...үү колхозууд мүнөө жэлдэ шэмэ... тэжээл ехээр бэлдэхын түлөө ...лдоно.

...агаан-Усанай МТС-эй харьяа... «Коммунизм» колхоз сентябриин ...хоёр мянгаад тонно силос да...байгаа. Һаядаа силосэй жэлэг... нүхэнүүд соо силос даража дүүргэхээр мүнөө ажаллажа байна. Иимэ түхеэрэлгэнь бүхыдөө 3000 тонныи юм.

Үшөөтэйн МТС-эй харьяата Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд механизаторнуудтай хамта хүдэлжэ, мүнөө жэлдэ сагай уларилай хэдышье муу байгаа һаань, ехэнхи талмайдаа кукуруза һайнаар ургуулаа. Жэшээнь Намаг гэжэ нютагай кукурузын тарилгын гектар бүриhөө 150—200 центнер ногоон гараа. Мүн Хуушан огород гэжэ газарта тариhан кукурузын гектар бүриhөө 100 центнер силосэй ногоон абтаба. Мүнөө энэ колхоздо 1500 тонно барагсаан шахуу кукурузын силос дарагдаад байна. Үшөөтэйн МТС-эй 11-дэхи тракторна бригадын түрүү агрегат (комбайнер Иннокентий Цинков, тракторист Андрей Ишимов) үдэр бүри силоснэ комбайнаар 5—7 гектар кукуруза хуряана. Түрүү һуури эзэлhэнэйнь түлөө тус агрегадта МТС-эй дирекци, партийна организаци мүнгэн шантайгаар Улаан тугханиие һаяхан үгөө.

Манай тусхай корр.

Хээрын ногоогоор силос дарана

...ядаа бороо хуратайшье байгаа ...нь, Ториин аймагай колхозууд ...сагаа барангүй, хээрын ногоо...р силос даража байна.

...рдловэй нэрэмжэтэ колхоздо ...үүлэгшэнь нүхэр Чимитцыре... тэжээл бэлэдхэлгэ, силос да...лгада колхознигууд олоороо ха...лана. «Нарин» гэжэ газарта һая... 152 тонно силос хээрын ногоо... дарагдаба. Тэндэ силос хэршэ...хэгэ машина, олон гар хажуур... ажаллана. «Нарин» һууринай комсомолшууд, тэндэхи долоон жэлэй һургуулиин һурагшад Коля Яковлев, Кеша Базаров ба Лёша Дмитриев силос даралгада эдэбхитэй һайнаар ябана. Мүн Мария Филиппова, Елена Пустобаева болон Наташа Осокина гэгшэд силос дараха ногоо үдэртөө 40 соото сабшаха нормотой аад, 75—80 соото сабшана. Мүн «Армагай саада бэе» гэжэ газарта хээрын ногоогоор силос даралгада 65—70 хүн хабаадажа, үдэртөө 30—40 тонно силос һайн шанартайгаар дарана.

Колхозой Уляатай гэжэ газарта нүхэр Т. Бердниковэй хүтэлбэрилдэг силос даралгын звено энэ үдэрнүүдтэ 410 тонно кукурузын силос дараа. Залуу комбайнер Иван Зайцевай силоснэ комбайн (трактористань нүхэр И. Харламов) һааталгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр ябана. Шофёрнууд И. Осокин, Г. Ландин, А. Зайцев, П. Зайцев гэгшэд оролдосотой, бэрхээр ажаллана.

С. Табдаев.

Наран сэсэг һайнаар ургаа

...каменай аймагта наран сэсэ... һайнаар ургаха байһаниинь мүнөө жэлдэ эли тодоор харагдаа.

...ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ма... тэжээл ехээр бэлэдхэхэ зорил... энэ жэлдэ зелёнко, наран сэсэг ... бусад ургамалнуудые горь...он талмайда тариhан байгаа. ...өө тэндэhээнь һайн ургаса га... Жэшээлхэдэ, наран сэсэгые зе...ютой холижо, 80-яад гектарта ...hан байха юм. Тэрэнэй зарим участогай гектар бүриhөө 300 центнер хүрэтэр ургаса абтана. Дурсагдагша колхоз мүнөө 1300 гаран тонно силос дараад, энэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр. Июль һарада сабшагдаhан ногооной узуур хэнзэлжэ, үндэр болошонхой. Колхозой малшад һаалиингаа үнеэдтэ ногоон тэжээл болгон тэрэ хэнзэ ногоо сабшажа эдюулнэ.

—Манай колхоз иимэ ехэ силос хэзээшье дараагүй юм,—гэжэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Норбоев хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье мүнөө жэлдэ энэ культураар үнеэн бүриин 5 тонно шахуу силос дараха байна.

Тус колхоз мүнөө жэлдэ малдаа шэмэтэ тэжээл яhала бардамаар бэлдэжэ байнхай.

Ц. Найдано.

Уласхоорондын ЭЭНЖЭЛЭЛ

Олониитын анхаралые хадууруулха зорилготой ябуулга

ООН-эй Генеральна Ассамблейн тусхай сесси һаяар нээгдэхэнь. Энэ сесси Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ 12-дохи сессиин болохо болзорhоо 7 хоног урид зарлагдаба. Тиимэhээ ямар нэгэн тусгаар онсо ушар шалтагаанhаа иимэ яаралтайгаар тусхай сесси зарлагдаба гэжэ һанахаар. Жэшээнь, Оманай болон Йеменэй арадуудта эсэргүү Англиин добтолгые дары болюулха тухай, мүн Сиридэ, Египедтэ болон араб изагууртанай бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү США-гэй империалистнуудай элдэб олон үгэсэлгэнүүдые буруушаахаяа сесси зарлагдаба гү гэжэ һанахаар. Магад, социалистическэ лагериин оронуудта эсэргүү шпион-тагнуулай хорото ябуулга хэхын тулада Америкын конгресс айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гаргаха ямар эрхэтэйб гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ байгаа гээшэ гү гэжэ һанахаар.

Үгы даа, эдэ асуудалнуудай алинииншье тусхай сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаагүй. Энэ сесси тад ондоо зорилгоор зарлагдаа юм.

Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ 12-дохи сессиин ойртохо тудам, буу зэбсэг хуряаха, түбхын түрүүндэ атомна буу зэбсэгэй туршалгые хорихо тухай асуудал энэ сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ аа гү гэжэ Америкын дипломадууд ехээр айна. Харин эдэ бүхы асуудалнуудые һайн тээшэнь шиидхэхэhээ баруун гүрэнүүд гол таhа арсадаг байна бшуу. Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсүүлхэгүйн тулада США болон тэдэнэй Европын туhамаршад нёдондонойхидол адли олониитын анхарал һамааруулхын тулада «Венгри тухай асуудал» гэдэгые дахин зүбшэн хэлсүүлхэ гэжэ байна.

«Венгри тухай асуудалаар табан түлөөлэгшэдэй комитет» гэhэн эмхиин бэлэдхэhэн элидхэлые тэдэнэр ООН-эй Генеральна Ассамблейн тусхай сесси дээрэ зүбшэн хэлсүүлхые оролдоно. ООН-эй Уставые хазагайруулан байгуулагдаhан энэ комитедэй үмэнэ хэдэн тусхай зорилгонууд табигдаhан байгаа. Нэгэдэхеэр, Венгридэ хархис үймөө бодото дээрээ эмхидхэhэн Вашингтоной олон гүрэнэй эмхи зургаануудые, мүн Баруун Германиин, Австриин болон хэдэн бусад гүрэнүүдэй эмхи зургаануудые сагааруулжа, гэм амсалгаhаа тэдэниие абарха гэhэн зорилго табигдана. Хоёрдохёор, Венгриин болон социалистическэ бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохын тулада шэнэ шалтаг олохо зорилготой. Гадна, Дутын, Дунда Зүүн зүгтэ баруун гүрэнүүдэй ябуулжа байгаа хархис политикаhаа дэлхэйн олониитын анхаралые хадууруулха зорилгоор мүн лэ энэ комитет байгуулагдаhан байна.

Тус комитедэй элидхэл соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, США-гэй, Англиин, Франциин болон бусад хэдэн гүрэнүүдэй правительствонууд «гэршэнүүдые олоходонь комитедтэ туhалхаhаа» гадна, тэрэ комитедтэ элдэб «данса документнүүдые» оложо үгэhэн байна. Венгриин арадта урбаhан гэмтэн зорюута «гэршэнэр» боложо олдоhон, тиихэдэ хархис үймөөн тухай мэдээсэхэдээ өөhэдынгөө нэрэ обогые нэрлээгүй байха юм.

Тиимэhээ дурсагдаhан комитедэй элидхэлэй иимэ муу муухай аргаар зохёогдоhон дээрэhээнь, тэрэнэй эхинhээ һүүл хүрэтэрынь худал хуурмаг, хардалга гүрдэлгэ байhаниинь ойлгосотой. Жэшээнь, эдэ элидхэл соо иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Венгридэ болоhон үймөөе хархис этэгээдүүд һүжэрөөгөө, тиихэдэ баруун гүрэнүүдэй «империалистнууд» тэдээндэ ехэ туhаламжа үзүүлээ гэhэн һанамжые комитет мүрдэлгэ хэжэ, буруу байhыень тодоруулаа». Теэд баруун гүрэнүүдэй империалистнууд, мүн Венгриин арад зонhoo һүрдэн айжа тэрьелhэн хархис этэгээдүүд өөрынгөө бузар муухай ябуулга тухай үнэн зүбөөр хэлэжэ үгэхэ аал? Харин дурсагдаhан комитет гансал эдэнэрые «мүшхэжэ», Венгриие болон Советскэ Союзые хардаhан элидхэлээ зохёогоо бшуу.

США-гэй болон тэдэнэй туhамаршадай иигэжэ убай, һэшхэлгүйгөөр дахин хардалга гүрдэлгэ хэжэ байхадань, дэлхэйн олон оронной арадууд, нэн түрүүн Венгриин арад айхабтар ехээр зэбүүсэн дураа гутажа байна. Венгриин дотоодын хэрэгүүдтэ империалистнуудай зүгhөө оролсохо ябадалые дары болюулха гэhэн эрилтэ олониитын митингнүүдтэ, бэшэгүүд болон телеграммануд соогоо бүхы Венгриин арад зоной түлөөлэгшэд табина. «Фашизмтай тэмсэжэ байха хатуу үедэ бии болоhон ООН-эй зорилгонь хадаа фашистска алууршадые дали дороо абан хамгаалха бэшэ, харин тэдэниие али болохо аргаар элирүүлэн үгы хэхэ зорилго болоно гэжэ фашизмын үедэ ехээр хашагдаhан Венгриин эрхэтэнэй ООН-эй Генеральна секретарьта эльгээhэн телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Америкын болон тэрэнэй туhамарша империалистнуудай хэдышье иигэжэ убайгүйгөөр аашалжа байгаа һаань, арад зон тэдэнэй муухай хэрэгые элирүүлжэ шадаха. Мүн тэдэнэр Дутын, Дунда Зүүн зүгтэ эрхилжэ байгаа хархис добтолгоhоо арадуудай анхаралые хадууруулжа шадахагүй. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй арад зон империалистнуудай муу муухай хэрэгые саг соонь ойлгон, элирүүлжэ шададаг болоо бшуу.

* * *

Америкын 85-дахи зарлалай нэгэдэхи сесси һаяхан Вашингтондо боложо дүүрэ.

Энэ сесси дээрэ «Эйзенхауэрэй түсэб» һайшаагдаа. Мүн буу зэбсэг түргөөр бүтээхэ хэрэгтэ бүхы бюджедэй табанайнь гурбан хуби һомологдоо, элдэб сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ ородог союзник гүрэнүүдтэ «туhаламжа үзүүлхын тулада» 3,4 миллиард доллар гаргашалхаар хараалагдаа, мүн социалистическэ лагериин оронуудта эсэргүү далда нюусашье, нюуса бэшэшье тэмсэл ябуулхын тулада айхабтар ехэ мүнгэн зөөри тусхай органуудта үгтөө.

Тиихэтээ хамта, Америкын конгрессменүүд оройдоол 1,5 миллиард доллар табан жэлэй туршада һургуулинуудые бариха хэрэгтэ гаргашалха гэhэн түсэбые баталаагүй. Мүн США-гэй арад зондо медицинскэ талаар үзүүлэгдэдэг туhаламжые һайжаруулха тушаа хуулиин проектнүүд мүн лэ баталагдабагүй. Тусхайлбал, элүүрые хамгаалгада миллиард гү, үгышье һаа, ядабаа хахад миллиард доллар һомолхо тухай дурадхал абтаагүй байна. Гэхэтэй хамта, элдэб үбшэнүүдhээ, жэшээнь, рагhаа боложо, Америкын 250 мянган хүн жэл бүри үхэдэг.

«Венгри тухай асуудалые» ООНдо дахин зүбшэн хэлсүүлхэ гэhэн резолюци Америкын конгресс абабашье, атомна буу зэбсэгэй туршалгые хорихо тухай түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Портерой дурадхалые хаража үзэхэ «саг олоогүй». Гэбэшье, энэ сесси нэгэ һарын туршада үргэлжэлөө бшуу. Мүн лэ «сагай бага байhан дээрэhээ» хүдэлмэришэдтэ харша Тафта-Хартлиин хуулиие болюулха гү, али тэрэниие хубилгаха тухай болон Америкын арад зоной ажабайдалые һайжаруулха талаар табигдаhан хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээгүй байха юм.

США-гэй засагаархид гадаадынгаашье, дотоодынгоошье политика ябуулхадаа, урдынгаа империалистическэ гуримые хубилгаагүй гэжэ Америкын конгрессэй һүүлшын сессиин «амжалтанууд» харуулна.

И. Лапицкий.

Красноярскда телевизионно центр баригдаба

Һаяхан Красноярскда телевизионно центр баригдажа бэлэн болоо. Мүнөө красноярскынхидhаа гадна, мүн тэрээнhээ аяар холо оршодог тосхонуудай, һуурин газарай хүн зон телевизор хараха аргатай болоо. (ТАСС).

Экономическа асуудал тушаа хөөрэлдөөн

Һара бүриин аванс тухай

...олхознигуудай ажалта үдэртөө ...а мүнгэ зөөриинь жэлэй эсэстэ ...доро бэшэ, харин һара бүри ...саар үгэдэг гурим үнгэрhэн хэ...жэлэй туршада бэелүүлэгдэдэг ...нхой.

...олхознигуудта һара бүри аванс, ...гаяа мүнгэ үгэжэ байха гээшэ ...абтар ехэ удхашанартай. Энэ ...ээ-ябуулга колхознигуудай ...хи хэшээлые бүри ехэ болгохо, ...лда улам оролдосотойгоор хан... арга бии болгохо байна.

...н һара бүри колхознигуудта ...с үгэхэ болоходоо, колхозой ...лении бүхы жэлэй туршада хү... ажахын продуктнуудые таhалгүйгөөр гаргаха, мүн түсэбэй ...р кассадаа мүнгэн олзо оруул...hотой болоно.

...игэжэ үйлэдбэриингөө түсэбые ...соонь дүүргэхын, ажалай бүтээ... дээшэлүүлхын түлөө гансал ...лхозой хүтэлбэрилэгшэд бэшэ, ... ажалта үдэр олоор олохые хүсэ... колхозник бүхэн оролдодог бо...

...роноймнай олон мянган колхо... һара бүри аванс үгэдэг болон... Тэрэнь тон ехэ аша үрэтэй хэ... гэжэ тодорбо.

...рбээ 1956 оной январиин 1-дэ ...ай республикын колхозуудта ...с болгон үгтэhэн мүнгэн 50483 ...ан түхэриг байгаа һаа, 1957 ...а 60 миллион түхэриг хүрэтэрөө ... болоо.

...дэхи кварталай туршада бүхы колхозууд 6 миллион шахуу түхэриг колхознигуудта ажалта үдэртэнь авансаар үгөө.

Һара бүри багаханшье аванс үгэжэ байгаа һаа, энэнь тон ехэ аша үрэтэй гэжэ Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэhээ харагдана.

Энэ колхоз 1956 оной январиин 1-hээ эхилэн колхознигуудтаа аванс үгэдэг болоо һэн. Тиигэжэ нэгэдэхи кварталай апрель һарада ажалта үдэртэ—2 түхэриг, хойшодоо һара бүри—нэгэ-нэгэ түхэриг авансаар үгтэдэг болоhон байгаа.

1955 ондо авансын үгтэдэггүй байхада, колхозник бүхэн дунда зэргээр түрүүшын кварталда 25 ажалта үдэр, апрель һарада—27, майда—30, декабрьда—20 ажалта үдэр олоhон байха юм. Харин 1956 ондо нэгэдэхи кварталда (авансын үгтэдэг болоходонь) нэгэ хүн 30, апрельдэ—33, майда—42, декабрьда—40 ажалта үдэр олоо. Авансын үгтэдэг болоhоной һүүлээр колхозой хүдэлмэридэ хүн зон 1,5 дахин олоор хабаададаг болоо. Апрельда 298 хүн хүдэлдэг байгаа һаа, майда 420 хүн ажал хэлсэдэг болоhон байна. Хүн бүхэнэй үүсхэл эдэбхи ехэтэйгээр ажалладаг болоhоной ашаар колхозой олзо доход дээшэлээ. Жэшээнь, 1955 ондо 737371 түхэриг доход колхоз оруулжа, 1,5 килограмм таряа, 2,5 түхэриг мүнгэ ажалта үдэртэ хубааhан байгаа. Ажал хэхэ шадалтай хүн бүхэн дунда зэргээр 369 ажалта үдэр олоhон байба. Харин 1956 ондо колхоз 1036750 түхэриг олзо доход оруулжа, 2,8 килограмм таряа, 5,3 түхэриг мүнгэ ажалта үдэртэ хубааба. Ажал хэхэ шадалтай хүн бүхэн дунда зэргээр 398 ажалта үдэр олоо.

Эгээл иимэhээнь «колхозуудта ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тулада заатагүй колхознигуудта һара бүри аванс үгэжэ байха шухала» гэжэ партиин XX съездын директивэнүүд соо заабари үгтэhэн байгаа.

Партида харша Маленковой, Кагановичын, Молотовой бүлэг энээниие ойлгоогүй дээрэhээ, колхознигуудые мүнгэ зөөреэр урмашуулдаг тусхай хэмжээ партиин абаха гэхэдэнь, тэрэнииень буруушааhан байха юм.

Һара бүри үгтэдэг авансын айхабтар ехэ удхашанартай байhаниинь колхозуудай бодото ажабайдал дээрэhээ харагдаад байна. Гэбэшье, колхознигуудтаа саг үргэлжэ аванс үгэдэггүй зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд бии байна.

Жэшээнь, Ториин аймагай «Улаан Тори» колхозой хүтэлбэрилэгшэд гэшүүдтээ аванс үгэдэггүй юм. Тиимэhээнь ажалта үдэр эндэ ямаршье сэнгүй шахуу. Продуктнууд ажалта үдэрэй зэргээр бэшэ, харин элдэб бэшэг, саарhаар үгтэдэг. Колхозой зөөриие гэшүүдтэ тарааха эрхэтэй, эрхэгүйшье хүнүүд артелиин кладовой руу хушуугаа шэхэлсэнэ. Жэшээнь, амбааршан Табанов февраль болон март һаранuудта хэнhээшье һурангүйгөөр 203 килограмм мяха, 15 килограмм өөхэ, 230 килограмм поотэрхо, 448 килограмм талха болон хилээмэ хүнүүдтэ тарааhан байна. Мүн колхозой зөөриие хайра гамгүйгөөр урид hэн бусадшье ушарнууд эндэ дайралдана. Амбааршан МТФ-е даагша хоёр 1956 оной январьда 6 наhатай үнеэ гаргаа. Тэрэнэйнгээ оройдоол 63 килограмм мяхыень амбаартаа оруулаа. Энэ колхоздо 1 килограмм тоhон арай гэжэ 60 литр һүнhөө абтана.

Тус колхоздо юрын колхознигуудай ажалта үдэртэнь бэшэ, харин элдэб эсын «ноёдто», колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, хэтэрхэдээ артелиин гэшүүн бэшэ хүнүүдтэ аванс үгтэдэг байна. Түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, бухгалтер, агроном, амбааршан, бригадир, фермые даагшанар 1957 оной майн 15-най мэдээгээр 2 мянганhаа 16 мянган түхэриг хүрэтэр мүнгэ авансаар абаhан байна. 1957 оной майн 15-най мэдээгээр колхознигууд 288117 түхэриг колхоздоо үритэй болонхой байгаа.

Иимээр аашалжа байхадань ажалта үдэртэ ехэ мүнгэ, продукт үгэжэ, колхознигуудай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ аргагүй байнал. 1956 ондо колхознигууд ажалта үдэртөө оройдохоноо 500 грамм таряа, 1 түхэриг 80 мүнгэ абаhан байха юм.

Колхозой зөөриие хайра гамгүйгөөр уридэг, ажалта үдэрые үнэ сэнгүй болгодог, мүнгэ зөөри багаар хубаадаг ябадал колхознигуудые оройдоошье урмашуулнагүй. Тиимэ дээрэhээ энэ колхозой тон өөдэгүй үрэ дүн туйлаhаниинь гайхалгүй. 1956 ондо дунда зэргээр тус колхоз 1 гектарhаа 13 центнер кукуруза, 5 центнер турнепс, 500 килограмм овощь хуряагаа.

Бүхы түрэлэй малаар мал ажалые хүгжөөхэ түсэб дүүргэгдээгүй. 100 эхэ хониhoo 37 хурьган, нэгэ эхэ гахайhаа 1,7 толгой поршоонхо абтаба.

Артель колхозоо иимээр хүтэлбэрилжэ болохогүй.

Манай ороной түрүү колхозууд жэл ерэхэ бүри ажалта үдэртэ улам ехэ мүнгэ, продукт хубаадаг болоhоо гадна, ажалта үдэртэ заатагүй хубаагдаха мүнгэ болон бэрэ бодолой доодо хэмжээ тогтоожо байнхай.

Амурска областиин Тамбовско районой «Красный Орден» колхоз эгээл иимээр колхознигуудайнгаа ажалта үдэрэй түлөөhые түлэжэ эхилэнхэй. Энэ колхоз 1955 оной эхиндэ ажалта үдэртэ 4 түхэриг мүнгэ, 4 килограмм таряа үгэхэ гэжэ тогтоогоод, һара бүри 4 түхэриг мүнгэ, 4 килограмм таряа колхознигуудтаа үгэжэ байгаа. Жэлэй эсэстэ энэ колхоз 4 миллион гаран түхэриг олзо доход оруулhан байба. Олзо доходой мүнгэ зөөриин ниитын фонддо һомологдоhонойнь һүүлээр улэгшэ 420 мянган түхэригыень 1 түхэриг 45 мүнгөөр ажалта үдэртэ нэмэжэ хубааха аргатай байба. Гэбэшье, энэ мүнгые ажалта үдэртэ хубаахагүй, харин дамжажа байдаг фондые улам үргэдхэхын тула үлөөхэ гэжэ колхознигууд шиидхээ һэн.

1956 ондо һара бүри 9 түхэриг 50 мүнгэ, тэрэ тоодо мүнгөөрнь 5 түхэриг, мүн 3 килограмм шэниисэ, 1 килограмм овёс, хахад килограмм таряанай үлэдэhэ ажалта үдэртэ хубаажа байха гэжэ шиидхээ. Энээнhээ гадна, олоhон олзо доходhoo нэмэлтэ түлбэри болгожо, түсэбэй ёhoop һара бүри хоёр түхэриг ажалта үдэртэ үгэхэ гэжэ хараалагдаа һэн.

Эгээл иимээр олзо доходоо хубаарилха арга боломжо ямаршье колхоздо бии байна гэжэ энэ колхозой жэшээ эли тодоор харуулна.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые эрид ехээр саашадань дэбжээхэ арга замууд партиин XX съездын зургаадахи табанжэлэй түсэбөөр табиhан директивэнүүд соо хараалагдажа, табанжэлэй эсэс хүрэтэр жэл бүри нэгэ миллиард пүүд таряа хуряадаг болохо, хартаабха, овощь, мяха, һү болон бусад продуктнуудые1,5—2 дахин ехээр абаха гэhэн зорилго табигданхай.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөөгэй ажалшад колхозой ажал хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ нилээд ехэ амжалта туйлаа. Хүдөө ажахыда ехэ амжалта туйлагдаhанай, мүн саашадаа бүри ехэ амжалта туйлагдаха арга боломжын бии байhанай ашаар мяха, һү, болон тоhоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэhэн ехэ зорилго табигдаа. Колхознигуудые мүнгэ зөөреэр урмашуулга, тэдээндэ һара бүри аванс үгэлгэ энэ ехэ зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ шухала үүргэтэй байха байна.

Н. ЛОБАНОВ, КПСС-эй обкомой лекторнуудэй группые хүтэлбэрилэгшэ.

Барадий МУНГОНОВ

Хүсөөтэ горхон харьяална*)

— Зай, Бахана, инаг дуранаймнай хэрэг хэр ябажа байнаб? Дулмые абаха юм гэжэ зүб дуулаа һэн гүб, буруу гү? Бараггхан басаган гэжэ һанагшаб Комсомолой ноён. Зүб, шэлээш даа, эндүүрээгүйш... гэлтэй хари, абанартнай анхан тиижэ шиидхэһэн юм гэлсээ бэлэй гү?—гэжэ Нурба доброосолно. Теэд Бахана энээн тухай балайш хөөрэлдэхэ дуратай бэшэ ха:

—Шудхэр ажарай мэдэбэ-э саш,—гээд, аблагүй болошоно. Энэ үедэ тэрэнэй нюурынь барагар харашаг, сухалтайшаг болоодхибо. Яһа дайрруулаадхиба хаб гэжэ Нурба абаһаар ойлгобо. Тиигээд Бахаңын мүрынь альгадажа, байгаад, шэбэнэн һагад дуугарна.

— Хамараа бү һанжуулыш. Нэгэ юумэ хэнэ бэзэбди. Муудаһан хэрэгээ нэгэ аргаар заһажа үзэхэбдээ, шолмыешни. Би иигэжэ хэлэхэ байнаб: эрэ хүн аад, нарай тугал шэнги ахираар бү байгыш. Басагадтайш задарюуханаар хөөрэлдэхэдэ дээрэ байха, наада хаража һүрхэйтэлдэхэгүй —хүндэлхэ байха. һэ-һэ-һэ... Өөрынгөө дүршэл дээрэһээ хэлэнэб. Ойлгоо гүш?

Бахана абяагүй зандаа байна, һанаан үнөөндэ хатаһан янзатай Нурба убайгүйгөөр шашажа, ходо янгинажай ябадаг хуушан хүндүүлхэйень дайраба, сээжэ зүрхыень дахин шэшэрүүлбэ, үбэдхөөбэ ха юм. «Нээрээш яаха гээшэб? Дулматай хайшан гэжэ хөөрэлдэхэ гээшэбиб? Ямар нэгэ багаханшье һаа найдабари бии гээшэ гү? Абынгаа бүһэеэ андалдаһыень ухаанайгааш оёорто оруулха бэшэ даа. Миниишье аба тэрэ ушараа үни хада мартаа юм гү, шиидшье гэдэггүй. Хэды тиигээш һаань, минии зүрхэн шуһаар урдана, хайлана даа, юуш хэлэхэб» гэжэ Бахана бодоно, һанаа алдана. Нурба Бахаңын нюур гайхангяар хараад, араһаа томо хара шэлтэй «Шампанска» абажа, «хүс» байса табиба:

— Зай, Бахана, миниингээ духаряа уужал даа. Харана гүш, «Шампанска!» һайн нүхэртөө «Шампанскаш» табижархидагбди даа. Во! Нурбаяа мэдээрэй, — Нурба эрхыгээ ёдойлгоодхибо.— Ши эгээл тиимэ һайн нүхэрни гээшэш...

«Шампанскын» таглаа хиидэжэ, тэдэ хоёр тарган хара шэл соохп шэмэтэй һайхан, һэрюу даалгаһан шүүһыень амталан амталан ууже оробод. Рюмкынь оёорһоо бишыхан сагаан хөөһэхэнүүд буршаганалдан дээшээ хөөрэжэ, тэһэрнэ, бусална.

— Теэд яахаб, ехэ амжалтын түлөө һайн һайхан хани барисаанай түлөө уужал даа!— гэжэ Нурба духаряа соносхобо.

— Ямар амжалтын түлөө?

— Зай яагааб даа, инаг дуранай фронт дээрэ. Үшөө тиигээд ажахын... м... худалдаа наймаанай фронт дээрэшье...

Бахана үшөөл ойлгожо ядажа, урдаһаань хараад байна. Нурба ойлгуулба:

— Эд бараамнай ехэл бирагүйгөөр худалдаан болоно гэжэ тугаар хэлээ һэн бэзэб. Түсэбөөш дүүргэхэ, олзо салинии олохо юумэ үгы. Нэгэ хүндэ гүйсэ ехэтэйхэн бараа үгөөд, город командировалха һанаан бии. Ойлгоо гүш? Городойхиншни хахад хахад һара бүри салин абажа, мүнгэтэйхэн байдаг ха юм...

—Зай, зай. Ойлгосотой.

— Зай... тиигээд... нимэ хүдэлмэри шамда даалгаа һаа яаха ааб гэжэ унихэнэй бодожо байгаа һэм. Теэд уулзажа хөөрэлдэхэ арга болоогүй. Харин «һайн хүн һанаагаар» гэжэ мүнөө өөрөө орожо ерэбэ ха юмши. Тэрээн тушаа, Бахана, юун гэжэ һанаха байнаш?

— Хари, мэдэхэгүй? Ажал хүдэлмэритэй аад, город ошохо сүлөө болохогүй юм гү?— гэжэ Бахана маргангяар харюусаба.

— Ээ, тэрэш бараг аабэд дөө. Үбдөөб яагааб гээд, город докторто ошохом гэхэдэ болоно бэзэ,— гэжэ Нурба Бахаңые шадалаараа аргадана.— Энэ хэрэгтэ өөрөөш хохидохогүй байхаш. Имэхэн «Шампанска» нилээдгүйхэнээр бусалгаха зэдтэйхэн ябадаг болохош. һэ-һэ-һэ... Зүб гү? Тиигэжэ хэлсэхэмнай гү? — Нурба альгаа дэлгээн һарбайна. Бахана ойро зуура бодод гээд, альгаа дэлгээбэ. Тэдэ хоёр гар гараа шангаар барилсаад, хундагаяа мүргүүлэн уубад.

— Шамайс зүбшөөхэ гэжэ этигэжэ байгаа һэм,—гэжэ Нурба баярлана. — Зай, хэрэгэйнгээ бүтэмжэтэй байхын түлөө!— Тэдэнэр баһа дахин уугаад, Нурбань саашань хөөрэнэ:— Харин энээн тухаймнай амиды амитан мэдэхэ ёһогүй. Ойлгоо гүш? Би иигэд гээд, гүйсэтэйхэн бараа суглуулжа, бэлэн болгоод, шамда дуулгахаб. һаяар танай тиишэ нүүдэл наймаа абажа гараха һанаатайб...

— Зүб. Тугаарай наймаамни гүйнэгүй гэхэдэшни нүүдэл наймаан тухай һанаадхёо һэм.

— Үбһэшэд, малшад мүнгэтэй байха аабза гэжэ һанана гээшэ гүш? Аа? һэһэ-һэ... Ээ, баарһан,— гээд, Нурба Бахаңын малгайн һарабшаһаа доошонь дараадхиба.— Хооһон найдал. Тиигэнхаар бидэнэр аяар холын город хүрэтэр бардам элбэгхэнээр, барыша олзотойхоноор нүүдэл наймаа хэжэрхихэбдээ. Урда бээ руу миил өөрын хэрэгтэй аад лэ, шалтагта билтаг гэжэ, энэ тэрэ жэжэ божохоп юумэ абажа гарахаа һанаа һэм даа.

— Тиигээ һаа, ерэхэдэшни һайса хөөрэлдүүжэбди,—гээд Бахана бага найган алдажа һууриһаа бодобо.— Урагшаа ябахам ха, аяар үдэ үнгэршэбэ гү даа...

Зай, яба яба. Амгалан ябажа хүрөөрэй. һогтон алдаа хаш, дан ехээр бү гүйлгөөрэй,— гэжэ Нурба захина, һанаагаа зобоно. Тиигээд таг дээрэһээ бишыхан шэлтэй духи абажа, Бахаңын гарта барюулба:

— Хармаандаа хэ.

— Энэш юун гээшэб? Орхил даа саашань. Хэрэглэдэггүйб,— гэжэ Бахана зохоодон хэлэнэ.

— Шамда бэшэ-э... һанаагаа бү зобо. Сэдьхэлдэм ойро һанагдадаг нэгэ залуухан басаганда абаашажа үгөөрэй. Халуун зүрхэнэйм мэндые хүргөөрэй.

— Хэндэ гээшэб?!— гэжэ Бахана гайхаба.

— Норжимодо.

— Аа-а... Ойлгосотойл даа. һа-һа-һа... Танай даалгабариие одоо наринаар дүүргэ-нaa... Баһашьел шадажа байгаа хүн байнаш.

— Энээниие тэрэ шабгансадань, Шархуу эжыдэ үгөөрэй,— гээд, Нурба ногоон саарһатай «грузинска» сай Бахаңын хармаанда багтаажа ядан ядан хэбэ.— Бү гээжэрхи, зуурандаа үзэд гэжэ ябаарай.

— О-һоо! Шабгансашье ехэл баян бардам хүрьгэнтэй болохоо һанаа юм байна даа. һа-һа-һа... Шархуу эжын зүрхэн гансата хайлажа, дэлбэршэхэнь бэшэ гү...

— Хожом өөрөө ошоходоо юу хээ абаашахаб даа. Шархуу эжы гэдэргэ унашхадаа болохо,— гээд Нурба Баханада дүтэлэн шэбэнэбэ:— Мэдэнэ гүш? Халааһандаа зэдтэйхэн болоходоо шишье иимэ бэлэгүүдые үгэжэ байгаад, басагадай тархи эрьюулхэ, зүрхэ сэдьхэлынь буляаха бэшэ гүш? Аа? Тиимэ бэлэгүүдшни аймшагтай ехэ хүсэтэй байдаг бшуу. Ойлгоо гүш?— Нурба Бахаңын сами руу аргаахан нюдараад абаба. «Ухай! Зүйтэй юумэ хэлэнэ бэшэ гү?—гэжэ һанаад Бахана газааша гарана. Нурба хойноһоонь хаража, «Энэ Рэгзэдэй шүүһэтэ намда мүнгэ дархалхал ха» гэжэ һанаадхиба. Энэ үедэ хооһоп түйсын байхые обёоржо, Нурба Бахаңын хойноһоо гүйжэ гараад ооглобо:

— Энэ түйсөө мартаалшээ!

— Хооһон түйсөөр юу хэхэбиб. Нэгэ забһартаа манайда абаашажа хаяарай,— тэрэнь энеэбэ.

Бахана хашаагай газаа гаража, Норжимынгоо жороо харада мордоод, урда бэе ошоһон харгыгаар табжархай буулган ябашаба. Хойноһоонь харгын тооһон гэзэгэтэн һунана. һөөлдэнгир хахир хоолойгоор Бахаңын дуу дуулахань соностоно.

— Хэнһээ дуулаад байба гээшэб?—гэжэ Дулма конторһоо гаран сасуу ехэ сүхэрэнгээр дуугарба. Дугар мүн лэ гайхаһап янзатай.

—Ойлгожо ядажа байнаб. Телефон, радио, үгы ха юм. Тиимэ хадаа нэгэ хүн ерэһэн лэ байгаа гээшэ. Ерэхэдээ маанадһаа урид, һүни байхада гаража ерээ гээшэ гү? Хэн ерээ гээшэб?..

Энэ үедэ Дулма гэнтэ гарһаань татаад:

—Дугар, харыш!— гэжэ шэбэнэн, толгойгоороо зүүлжэнь зангаадхиба:— Норжимын хара..

Тэрэ зүг руунь Дугарай харахада, магазинай тушаа урда телефоной столбһоо Норжимын хара уяатай байба. Энэмнай Боорниин бригадада бухал шэрэдэг, заримдаа тармуурта оруулагдадаг морин һэн. Түргэн жороо хадань хүнүүд ишэ тиишээ ошоходоо тэрэниие унаха дуратай байдаг бэлэй. «Норжимын хараар хэн ерээ гээшэб?» гэжэ һанаһаар тэдэ хоёр магазин тээшэ ошобо. Гэбэшье, энэ уяатай мориие харад харад гэжэ ябаһан Дулма гэнтэ зогсожо:

— Бахана ерээ юм байна,— гэбэ.

— Яагаад мэдэбэш?

— Эмээл, хазаарынь харыш. Рэгзэд абгайтанайл. Ондоо хэнэйдэш иимэ эмээл, хазаар үгы ха юм.

— Нээрээш тиимэ ха. Яларжа, толоржо, һолонго татажа байна,—гэжэ Дугар нэгэ жэгтэйгээр хэлээд, гэдэргээ эрьебэ:— Зай, ябая даа, ойлгосотой болоо.

—Баханатай уулзахагүй гүбди?

—Ши уулзаха һаа, уулзыш даа. Намдал уулзаха хэрэг үгы,—Дугар гэр тээшээ даб гэбэ.

— Намдаш хэрэг үгы,— гэжэ Дулма энеэбэ.

— Тиигээ һаа, ябаха тээшээ бушуухан ябаадхия,—гэжэ Дугар баяртайгаар хэлэбэ.—Агрономтой уулзажа хөөрэлдэхэ гээ хамнайбди. Ябаял түргөөр.

— Зүб. Яараха хэрэгтэй.

— Нимбу Баатартай хөөрэлдөөд үзэхэмнай гү? Юуниш һаа, парторгын орлогшо ха юм.

—Үгы даа, бил хөөрэлдэхэгүйб. Тэрэшни Ширабоной урдаһаа хүргааш хүдэлгэхөө айха,—гэжэ Дулма урмаа таһарангяар хэлэбэ.—Василий абгай байгаа һаа, заагүй туһалхал һэн даа...

— Нээрээш даа. Яагаа харатайгаар үгы байба гээшэб,—гэжэ Дугар шаналаад,— ерэхэдээ эдээндэш юу хээень үзүүлхэл байха даа,—гэжэ бүхы зүрхэнһөө найдуулба. Тиип ябатараа нэгэ шухала юумэ һанаба ха, гэнтэ Дулмынгаа гарһаань бариадхиба: —Дулма, иигээ һаамнай яаха ааб? Василида энэ гэһээр телеграмма ябуулжархия..:

һанажа һанажа, одоошье ёһоор юумэ хэлэбэш даа,—гээд Дулма энеэжэрхибэ,— Ши ходо яараад лэ, хэрэггүй юумэ хэхэеэ бү һаныш даа. Хүнэй амаралтые амаралта бэшэ болгохоо һанаа гүш? Тэрэшни һанаагаа зобожо, һуужа байжа шадахаа болихол. Тиигэнхаар даб дээрэ өөрынгөө хүсөөр лэ тулаха болообш, сухарингүй..:

Өөрынгөө хүсөөр, өөрынгөө хүсөөр... Өөрынгөө хүсөөр юу олтилхоо мэдээбши..:

Тэдэ хоёр тосхоной баруун заха гаража, агроном басаганай байдаг Дашима хүгшэнэйдэ ерэхэдэнь, тэрэнь үгы, харин Дашима хүгшэн гансааран пеэшэнэйнгээ ойро бүбэржэ, эдеэ хоол шанана, шарана. «Надежда Васильевна хаанаб?» гээд һурахадань, «Буртаг үбһэ түүгээшэндэ, поли гаранхай. Ерэхэ ойртоо аабза, һуугты» гэжэ хүгшэн харюусаба. Тиимэшье үни болоогүй байтарнь гэнтэ горнын, барабанай абяан холоһоо дуулдажа, удангүй үбсүүндэ улаан галстугуудые толоруулһан пионернүүд поли тээһээ ерэжэ, үйлсөөр үнгэрбэ. Хойнонь эхин һургуулиин багшэ Гатаб Гармаев колхозой агроном Надежда Степанова хоёр ябана. Агрономынь багшадаа нэгэ юумэ хэлээд гэртээ ерэбэ. Дулма Дугар хоёр урдаһаань угтан гарана.

—Аа.. Манайда айлшад байнаби: Сайнууд! Гэртэ орыт юундэ гүйлдэжэ гаршабат,—гэжэ Степанова энеэбхилэн дуугарба. Степанова—оройдоол нёдондо техникум дүүргэһэн, хори наһанай залуухан сагаан басаган юм. Пулхэгэрхэн хасарайнь хонхорхойнууд тэрэниие бүри залуухан, гүлмэрхэн болгоно хэбэртэй.

— Бидэ танда заахан хэрэгтэй һэмди, —гэжэ Дугарай эхилхэтэйнь хамта Дулма тодожо абан:—Аймаг ошохомнай,—гэжэ сэхэ хэлээд, хамаг ушар байдалаа тобшохоноор хөөрөөдхибэ.

—Да, бишье Шараб Шархаевичтай үгээ ойлголсожо ядаад болёо һэм. Ошохол болоо гүбта. Юрэдөө гайхажа сухэрөөд байнаб, хайшан гээд саашадаа хүдэлхэ зонбибди? Бэрхэтэйл байхань хадаа..: Зүб буруушье һаа, нэгэ һанаашаяа табихагүй, ехэл жэгтэй, үсэд зантай хүн хаш даа.., Да, сугтаа хүдэлхэдэ бэрхэтэйхэн лэ байхань даа, —Степанова барижа ябаһан бургааһаараа халуудаһан нюураа һэбинэ сээжынгээ оёорһоо гараһан нариихан хоолойгоор һанаа зобонгёор дуугарба. һүүлдэнь ехээр һанаа алдаад:—Үсэгэлдэр Мухаршэбэрээр ябаад ерээ һэм,—гэбэ.

— Минии участогые харaa гүт, Надежда Васильевна? Ямараар ургажа байна гээшэб?—гэжэ Дулма һураадхиба.

— Ямар һонин зомта даа,—гэжэ Степанова энеэбэ.—Энээнһээ хойшо иигэжэ хэлсэе. Нэгэдэхеэр, нүхэд, намайгаа Надя гэдэг болохот. А хоёрдохёор,—Степанова бодолгото болон хэлэнэ.—Кукурузатнай мүнөө дээрээ яһала барагаар ургажа байна. Зүгөөр газарынь үшөө дахин һайса зөөлэрүүлхээр болоо, буртаг үбһэншье ехээр ургашоо. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ яаралтайгаар хээгүй һаа, нээрээш нёдондонойхитнай боложо болохо. Эшэнүүдынь үшөөл ахирхан, шадалгүйхэн байна даа. Мэтээсһээ навеснэ культиватор яаралтайгаар асаруулха хэрэгтэй..

— Яаха гээшэбибди, Надя... Надя?—гэжэ Дулма гэнтэ уйлганаһан хоолойгоор дуугарба.—Яаха гээшэбибди? Звенонуудыемнай урда бэе гаргаха гэжэ байха, нэгыень гаргаад байха... Тиихэдэнь кукурузынгаа газар энэ гэһээр элдүүрилхэ хэрэгтэй болоод байха...

Дугар һанаа алдаад, буруу харашана. Хүнэй уйлганаха, яахадань зосоонь һөөл аягүй болоодхидог бшуу. Мүнөөшье зүрхэниинь үбдэхэдэл гээд, нюурынь халуу бусалба.

—Да... Орёохон асуудал гараад байна, гэжэ Степанова аргаахан дуугаржа байтараа гэнтэ гарнуудаа тэдэнэй мүр дээрэ хэжэ, эрид зоримгойгоор хэлэбэ:—Нүхэд, ошохо тээшээ ошоод ерэгты. А тиихэ зууратнай би культиватор асаруулжа үзэхэб. Асаруулха аабзаб гэжэ һананаб...

— Тиигээ һаа, аргагүй һайн гээшэ,— Дулма Дугар хоёр ехэтэ баярлажа, зэргэ дуугарба.

—Баһа нэгэ шухала юумэ бии—кукурузаяа нүхэн бүридэнь үсөөрүүлхэ.

«Тон зүб», «Газарынь зөөлэрүүлхэдэ үлүү ургамалыень ходолжо хаяха болоо» гэжэ звеньеводууд зүбшөөбэ. Тиигээд ябахынгаа урда тээ Дулма Надиин гар барижа, үүлэгүй сэнхир огторгой шэнги сэлмэг һайхан нюдыень, түхэреэн сагаан хөөрхэн нюурыень найдангяар хаража, сэдьхэлээ долгисон хэлэбэ.

— Надя, һайнш даа. Ходо манда туһалнаш.::

—Ши яагаабши, Дулма?!—гэжэ Надя ухаа алдаба.—Одоол тиимэ уялгатай хүн гээшэлби.. гэхэ юм гү.:: Комсомолецууд бэе бэедээ ходо туһалжа ябаха ёһотой. А агроном хүн дутуу дунда юумэтэй эбсэжэ байха гээшэ аал? Үгы ааб даа..:

— Тиимэ хадань, Надежда Васильевна, хүлисэгты. Надя, гараа үгыт,—гээд, Дугар ажалша бахим гараараа Степановагай зөөлэхэн гарынь адхаба.

— Хэзээшье ханплжа, нүхэсэжэ ябая! —Дулма шүрбэһэлиг гараараа Надиин баруун гар мүн лэ шангаар бариба.—Зай, баяртай, Надя. Бидэ хоёр ябахамнай. Мүнөө үдэшэндөө бусаха бэзэбди.

— Зай зай, ябагты. Амжалтатай ябажа ерээрэйгты. Бишье энэ гэһээр мэтээс ошохомни,—гээд, Надя тэдэнэй хойноһоо даллаба. Хоройн үүдэ гаража ябатараа Дулма гэнтэ гэдэргээ эрьежэ хэлэбэ:

— Надя! Манай звенонууд тухай главна агрономдо хэлээрэйл даа. Алексей Гаврилович туһалжаш болохол. Зай гү? Мартангүй..:

— Мэдэнэб, мэдэнэб. Заагүй хэлэхэб. Баяртай, гэжэ Надя энеэбэ.

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын июниин 6, 14, 19-нэй, июлиин 5-най, августын 7, 14, 21, 30-най, сентябриин 6-най номернуудта харагты.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай бүхэпольшын съезд

ВАРШАВА, сентябриин 7. (ТАСС). Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай бүхэпольшын долоодохи съезд Варшавада нээгдэбэ. Энэ профсоюзай 350 мянга шахуу гэшүүдые түлөөлһэн 350 делегат съездэ хабаадана.

Мүн съездэ элдэб оронуудай делегацинууд ерээ. СССР-эй хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай делегациие энэ профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ С. В. Егураздов толгойлно. Гадна, ГДР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай, Югославиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай болон бусад оронуудай делегацинууд съездэ хабаадахаяа ерэһэн байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай главна правлениин түрүүлэгшэ К. Новицкий съезд дээрэ тоосоото элидхэл хээ.

К. Новицкиин элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн эхилээ.

Урда Корейн сэрэгэй хэдэн албахаагшад Хойто Корей руу оробо

ПХЕНЬЯН, сентябриин 7. (ТАСС). Корейн телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Корейн армиин сэрэгэй дүрбэн албахаагша һаяхан Хойто Корей руу ороо. Армиин солдадууд сэрэг дайнда ехэ дурагүй боложо байна гэжэ тэдэнэр хөөрэбэ.

Хүсөөрөө армида татажаабаашаһанайнь һүүлээр гурба дахин тэндэһээ тэрьедээд, гурба дахин Пусанай сэрэгэй концлагерьта хаалгагдаһан байгааб гэжэ сэрэгэй албахаагша Ли Ден Ген хэлээ. Пусанай концлагерьта Урда Корейн армиин 6 мянга гаран офицер болон солдадууд байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тэдэнэй олонхинь армиһаа тэрьедэһэнэйнгээ һүүлээр эндэ хаалгаа гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

АВСТРАЛИ. Сидней городой юрэнхы тухэл, мүн тэрэнэй порт харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

АРГЕНТИНА. Мар-Дель-Плата. Ута модон хүлтэй циркын артистка циркдэ ямар наадан болохо тухай улад зондо соносхожо ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Польшын Арадай Республикын таряашад хамтар... гүрэндөө таряа тушаахаа ошожо ябанад.

ТАСС-эй фотохроник...

Болгарида һайндэр болобо

СОФИ. (ТАСС). Сентябриин 9-дэ болоһон алдарта восстаниһаа хойшо 13 жэлэй ой тэмдэглэхээ Болгариин ажалшад эдэбхитэй һайнаар бэлэдхээ. Бүхы орон дотор суглаанууд болон митингнүүд үнгэргэгдөө. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта, шэнэ барилгануудта, кооперативна болон гүрэнэй ажахынуудта болоһон суглаанууд дээрэ энэ һайндэрые угтуулан дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргагдаа.

Софидахи Эрнст Тельманэй нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрикада сентябриин 6-да баярай суглаан боложо, БКП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Тодор Живков үгэ хэлээ. Соци... лизм байгуулха хэрэгтээ Бо... гариин арад ехэ амжалта т... лаа гэжэ хэлэхэ зуураа, ... амжалта Болгариин Ком... нистическэ партиин зүб по... тика ябуулһанай ашаар ... туйлагдаа юм гэжэ тэрэ ... солон тэмдэглээ. Болгаро-... ветскэ хани барисаанай уд... шанар тухай Тодор Живк... тогтожо хэлээ. Хоёр орону... дай правительственнэ бо... партийна делегацинуудай хо... рондо энэ жэлдэ үнгэргэгдэһ... хэлсээнэй үрэ дүн Болга... Советскэ Союз хоёрой ха... барисаанай ехэ аша үрэ... байһан тухай гэршэлнэ.

Онсо һайн самолёт гэжэ „ТУ-104 А" тухай Америкын хэблэл бэшэнэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 7. (ТАСС). Онсо һайн пассажирска советскэ түрүүшын самолёт «ТУ-104 А»-гай Холбоото Штадуудта ерэһэн тухай Америкын хэблэл бэшэһээр зандаа.

Америкынхид советскэ реактивна самолёдые айхабтар ехээр һонирхожо бахархан харaa гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

«Хүсэтэ хоёр мотортой, ялагар сагаан советскэ реактивна самолёт Холбоото Штадуудта ниидэн ерэжэ, түүхэдэ ороо. Час соо 500 миль гаталдаг, 70 тонно шэгнүүртэй «ТУ-10... самолёт элдэб гүрэнүүдэй хо... рондо ори гансаараа ниидэ... пассажирска реактивна са... лёт болоно. Энэ хадаа Холбо... то Штадуудта ниидэжэ ерэһ... түрүүшын советскэ гражда... ска самолёт юм», — гэ... «Крисчен Сайенс Монито... газетын корреспондент ... шэнэ.

Америкын «шэлэмэл һай... летчигууд советскэ самолёд... Макгайр гэжэ аэродром дээ... буулгахын тулада самолёд... һууһан, тиихэдээ тэрээндэ е... һайн сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Польшын хүн зоной тоо

ВАРШАВА, сентябриин 7. (ТАСС). Польшын Арадай Республикын хүн зоной тоо 1957 оной мартын 31-нэй мэдээгээр 28.180 мянга болоһон байба гэжэ мэдээсэгд... нэ. 12.754 мянган хүн гор... дуудта, 15.426 мянган хүн х... дөө газарта һууна.

Колхозой шубуушад

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз шубуу олоор үсхэжэ, олзо доход ехээр абадаг болонхой. Энэ колхоз мүнөө 1500 тахяатай, хэдэн зуугаад галуу, нугаһатай юм. Тэдэниие 10 гаран жэлдэ хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон шубуушан Е. А. Свинкина харууһална.

—Шубуунһаа үндэгэ олоор абахын тула, үбэлдөө һайнаар харууһалха, зүбөөр эдеэлүүлхэ, байрыень хуурай байлгаха шухала,—гэжэ ахалагша шубуушан хэлэдэг. Мүн томо шубуудай байра үбэлдөө һэрюуншэг байхадаа дээрэ гэжэ тэрэнэй дүршэлһөө элирээ.

Шубуунайнгаа байрые үбэлдөө хуурай байлгахын тула үдэр бүри хэбтэрииень шэнэлдэг байна. Шубуудаа үдэртөө дүрбэ эдеэлүүлдэг, үглөөгүүр бусалгаһан ороохо, заримдаа болгоһон мяхантай холижо үгэдэг. Үдэ багта үбһэнэй гурил комбитэжээлтэй худхаад эдюулдэг, гурбадахяа эдюулхэдээ силос үгэдэг. Үдэшэлэн таряа талханай зүйл эдюулдэг. Гадна минеральна, витамин, ехэтэй тэжээл таһалдадаггүй юм. Уһанда бусалһан извёстко... һэн, мяха-яһанай гурил корм... соо хододоо байдаг.

Мүн загаһанай тоһо, «Д» ... мин эдеэндэнь холижо үгэдэг ... шалтай. Иимээр эдеэлүүлхэдэ ... хяануудынь ноябрь һарада үн... жэ эхилдэг, тиин январь һ... үдэрэй 900—1000 үндэгэн сугл...

Зунай сагта шубууд ехэн... хээгүүр бэлшэжэ, ногоо, сохо... хой болон сэсэг набша эдидэг...

Эдэ бүгэдын ашаар тус ... үндэгэ тушаaха жэлэйнгээ тү... һара соо дүүргэһэн байна. Ж... эхинһээ хойшо тахяа бүри... үндэгэн, галуун бүхэнһөө 43 ү... абтаа.

Үнгэрһэн зундаа шубууша... луунай 86 дальбараа, 3223 тах... дальбараа дэбжээһэн байха ю...

Колхозой шубуушад Е. А. С... кина, Ф. И. Парфенова, М. И... лашникова гэгшэд Октябриин ... ехэ һайндэрэй хүндэлэлдэ но... һара гаратар тахяа бүхэнһөө... үндэгэ абахабди гэжэ уял... үгөөд, эршэмтэйгээр ажал... байнхай.

М. Фалил...

ЖЭРХЭ

(Ангуушанай тэмдэглэлһээ)

Жэрхэ гээшэ дулаанда дуратай амитан юм. Үбэлэй 4—5 һара соо нүхэндэ орожо, хүйтэнһөө бэеэ аршалдаг. Үбэлдөө эдихэ хоолоо зунай, намарай сагуудта суглуулжа, нүхэнэйнгөө хажуу талада хадагладаг байха юм. Хоол суглуулхадаа, доодо үргэнэйнгөө хоёр хажууда зуужа зөөдэг. Жэрхэ ногоогоор, үүргэнэйгээр, мойһоор, һамараар хооллодог юм. Мойһоной болохотой сасуу үглөөнһөө үдэшэ болотор тэрэнэй эшэдэ гараха, буухань харагдадаг. Хүниие харамсаараа «жиг—жиг» гэжэ дуугараад, модоной оройдо гарашадаг. 2—3 хүбүү түрэжэ, һүөөрөө тэжээдэг ба... Тэдэнь угаа түр... томо болодог, э... дахаад мод... дээгүүр ябалса... Зунай тэн б... жэрхын нүхэ ... табал, тэрэнэй ... бүүдые оложо бо... хо. Жэрхэ хүнд... ро хүргэдэг. Т... най полиин зах... байбал, колосу... зөөдэг юм.

О. Петрова

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийнойжизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская —37-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0516. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1